

302775

A
SZOLNOK-DOBOKA MEGYEI
IRODALMI-, TÖRTÉNELMI- ÉS ETNOGRAPHIAI
TÁRSULAT

ELSŐ
ÉVKÖNYVE.

A VÁLASZTMÁNY MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI:

AZ ÉVKÖNYV SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG.

KIADJA A SZOLNOK-DOBOKA MEGYEI IRODALMI, TÖRTÉNELMI ÉS
ETNOGRAPHIAI TÁRSULAT.

DE ÉSEN,
GOLDSTEIN JAKAB KÖNYVNYOMDÁJA
1900.

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

302.775

A
SZOLNOK-DOBOKA MEGYEI
IRODALMI-, TÖRTÉNELMI- ÉS ETNOGRAPHIAI
TÁRSULAT

ELSŐ
ÉVKÖNYVE.

A VÁLASZTMÁNY MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI :

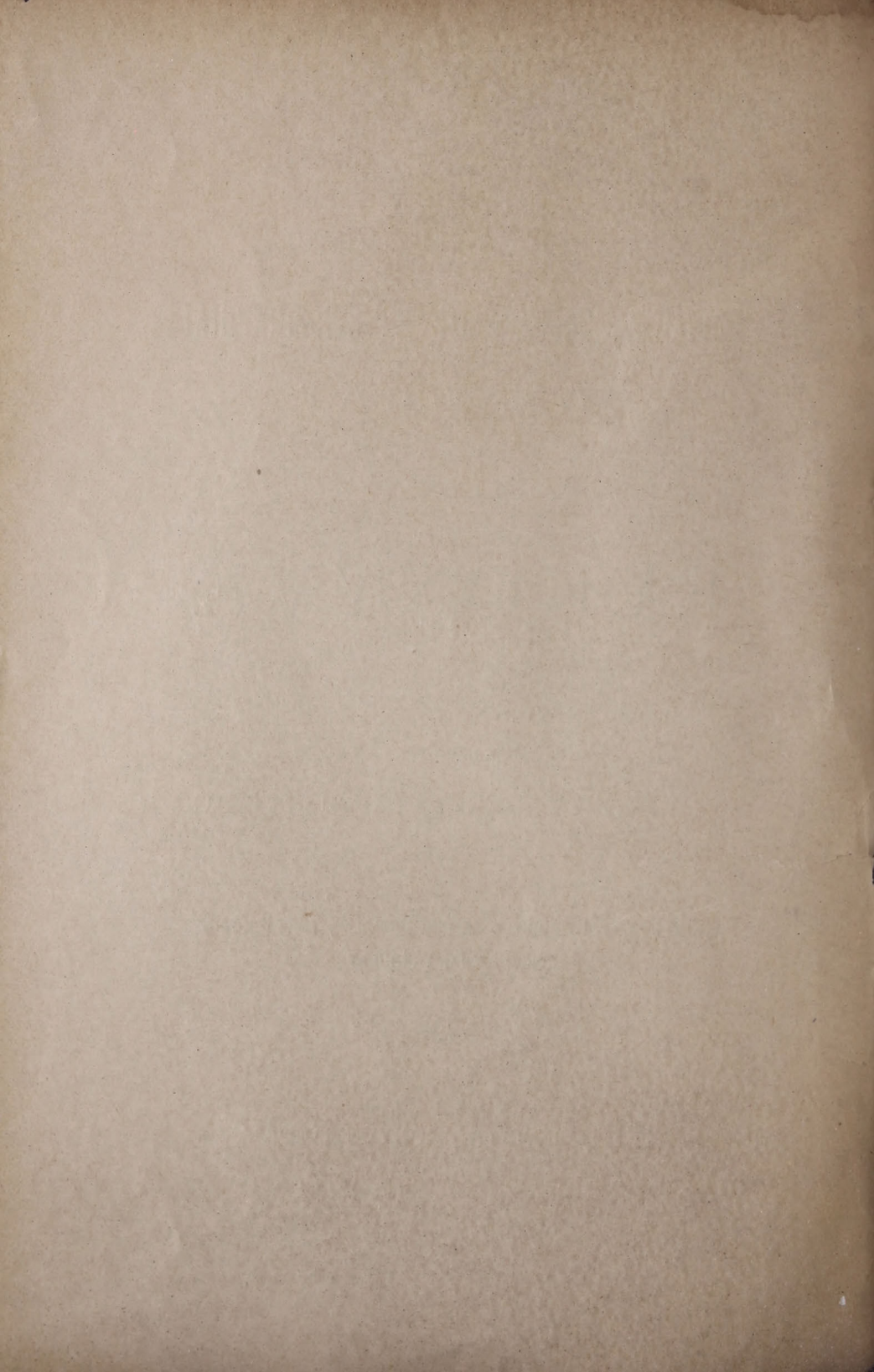
AZ ÉVKÖNYV SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG.

KIADJA A SZOLNOK-DOBOKA MEGYEI IRODALMI, TÖRTÉNELMI ÉS
ETNOGRAPHIAI TÁRSULAT.

DEÉSEN,
GOLDSTEIN JAKAB KÖNYVNYOMDÁJA
1900.

Az Évkönyv szerkesztő bizottság tagjai:

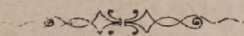
Dr. Torma Miklós I. alelnök a b. elnöke.

Dr. Boros Gábor II. alelnök.

Horváth Árpád h. titkár, jegyző.

Kovács Gyárfás v. tag

Simó Béla v. tag.

Titkári jelentés az 1899/900. együleti évről.

Mélyen tisztelt közgyűlés.

A Szolnok-Dobokamegyei irodalmi-, történelmi- és ethnographiai társulat fejlődésének történetében eljutottunk az első év-záró határkőhöz, a honnan legjobb reményekkel eltelve bizalommal tekintünk az egyesület jövő fejlődése elé, de a hol kötelességszerűleg meg kell állapodnunk számot adni a lefolyt egyesületi év működéséről; egyrészt, hogy beigazoljuk azt, mikép az egyesület által a választmány- és elnökségben helyezett bizalmat igyekeztünk a társulat érdekeinek lehetőleg mindenekben megfelelő munkálkodással kiérdemelni, más részt, hogy kikérjük az egyesület összeségének jóindulatú támogatását a közel jövő munka programjának megvalósításához. Igaz ugyan, hogy szemkápráztató eredményekről ma még nem számolhatunk be, de az első évi munkásságunk keretében igyekeztünk minden alkalmat megragadni, hogy az egylet fejlődésének, szervezetének és a megalakulás első nehézségeinek küzdelem teljes próbáját lehetőleg minél kedvezőbb eredmények felmutatása mellett állhassuk ki.

A társulat megalakulásának első nyomait még az 1897-ik évben kereshetjük, a midőn a millenáris ünnepek lezajlott pompájában tudatára ébredt vármegyénk társadalma annak a szellemi szükség érzetnek, hogy a történelmi emlékekben gazdag vármegyének történelmi, tudományos és népismeai szempontokból értékes adatokban bővelkedő tárházát hozzáférhetővé tegye a különböző tudományos kutatásoknak és hogy azokat a becses leleteket a melyek a vármegye területén szétszórtan itt-ott előbukkantak, hiva-

tásszerűleg összegyűjtve szakszerű osztályozásban adja át az utókornak. Nem kell a megalakulás indító okait messzemenő impressiókban keresni, — elég itt utalnunk arra az irodalmilag és történelmileg egyaránt becses vállalkozásra, mely törvényhatóságunk vezérférfiait a vármegye monographiájának megiratására lelkesítette, és a mely vállalkozással ugy szólva elválaszthatatlan kapcsolatban áll egyesületünk megalakulása. A milleneummal látott napvilágot Szilágyi Sándornak korszak alkotó történelmi vállalata, mely Magyarország történelmét 10 hatalmas kötetben s annak minden fejezetét kiváló szaktudósok tollával megírva bocsátotta a művelt közönség rendelkezésére és mert ugy ebben a műben, mint az ezzel egyidejűleg megjelent Szalai-Baroti féle történelemben a letűnt évezred eseményei vannak kimerítő tárgyalással felölelve: a jelen nemzedékének nem lehet szentebb és magasztosabb kötelessége, mint lankadatlan szorgalommal és lelkesedéssel megkezdeni az adatgyűjtés nehéz, de háladatos munkáját a jövő évezred egybeállítandó történelméhez. Hogy ezt a nehéz feladatot mennyire megkönnyítik a különböző irányu és vonatkozásu monographiák, — azt nem szükség e helyen bővebben fejtegetnünk, valamint az is elvitézhatlan tény, hogy a territoriális adat gyűjtés megbízhatósága végtelen sokat nyer értékében, ha azt egy külön e célra alakult egyesület tartja kezében, s ha annak szakszerűen működő egyes tagjai a multa és jövőre nézve egyaránt értékes adatokat minden fölöslegtől megtisztítva s a közvetlen tudományos használatra alkalmassá téve adják át az utókor munkássainak.

A közelebbiről lefolyt években felette sokat nyert a vármegye a különböző tudományos téren munkálkodó szakerőkben, — magasabb rendeltetéssel bíró különböző kultur intézetekben, ugy hogy őszinte örömmel konstatálhatjuk a haladás örvendetes jelenségeit, melyeknek auspitiumában egyesületünk megalakult és hisszük azt, hogy ha e jelenségek továbbra is hatványozottan gyarapulnak, ugy eléri egyesületünk is rendeltetés-szerű működésének azt a magas színvonalát, mely a társulatot kezdeményező vezéregyéniségek szemei előtt a társulat megalakulási munkálatainak első pillanataiban mint öntudatos és határozott cél lebegett.

A megalakulás történetét rövid vonásokban következőkben foglaljuk össze:

Vármegyénk főispánja id. Br. Bornemissza Károly ur 1898.

évi október hó 23-ik napjára alakuló értekezletre hívta egybe Deés, Szamosujvár városok és a vidék érdeklődő értelmiségét, a hol egy az irodalmi történelmi és ethonographiai tudomány ágak szakcsoportját érdeklő működésre hivatott egyesület megalakulásának eszméjét vetette fel, — mely egyesületnek a meghatározandó eszközök segélyével célja lenne a hazai irodalom és történelem ágainak, segéd tudományainak művelése, ismertetése, — különös tekintettel Szolnok-Dobokavármegyére; továbbá oly muzeum, könyvtár és régiségtár alakítása, a mely szintén a vármegye tulajdonát képezze. A felvetett eszme általános helyesléssel találkozott; a „Szolnok-Dobokamegyei irodalmi történelmi és ethonographiai társulat“ megalakítása elvileg kimondatott és a VIII. fejezet 48. §-ból álló alapszabály tervezet, melyet, dr. Boross Gábor gymn. igazgató úr dolgozott ki, a szokott hivatalos uton kormány jóváhagyás végett fölterjesztetett. Közel egy év telt el azonban s míg végre a magyar királyi belügyminiszterium 1899. évi július hó 11-ik napján 70487. szám alatt kelt intézkedésével az alapszabályokat változatlanul jóváhagyta, a melynek alapján az ideiglenes elnökséggel megbízott Báró Főispán ur Ó méltósága 1899. évi szeptember hó 8-ik napjára alakuló közgyűlést híván egybe, azon az egyesület megalakulása határozatilag kimondatott. Ugyanekkor idősebb Báró Bornemissza Károly főispán ur az egyesület elnökévé, Dr. Torma Miklós kir. tan. alispán és Dr. Boross Gábor gym. igazgató alelnökké, Bodnár Lajos tanár titkárrá-, Horváth Árpád főispáni titkár jegyzővé-, Bándy György főjegyző pénztárnokká-, Dr. Csizér Ákos ügyvéd ügyészszé- és Hegyi József tanár muzeumőr- és könyvtárnokká egyhangulag megválasztattak. Megalakult egyuttal a 16 tagból álló választmány is, melynek létszámából a vidékre 10 és Deés városra 6 választmányi tag esik.

Az alakuló közgyűlés határozata alapján megindított taggyűjtés általában mondhatni kedvező eredménnyel vállott be, a mennyiben az egyesületnek ma 528 bejelentett tagja van kik közül alapító tag: 10; rendes tag 498 és pártoló tag 20, és a mely öszlétszámban felénél nagyobb számban vannak képviselve vármegyénk községei.

Az egyleti ügy kezelésre irányadó és részletes ügyviteli szabályaink nincsenek, mert a társulat alakulásának első éveiben nincs is oly nagy szabású ügyforgalom, mely külön szabályzat

előjárását tenné szükségessé; azonban most is bejelenthetjük azt, hogy az ügymenetet érdeklőleg betartottuk az általában szokásos kezelési eljárást. Az elnökség intézi az ügyeket, ellátja a társulathoz érkezett beadványokat részint saját hatáskörében, részint a választmánytól nyert megbízás alapján. Ehez képest következő könyveket vezette az elnökség az elmúlt év folyamán: iktató könyvet, a tagok nyilvántartására szolgáló törzskönyvet, ugyan e célra szolgáló pénztári törzskönyvet, mindkettőhöz betűsoros névmutatót, pénztári főkönyvet bevételek és kiadásokról, helybeli és vidéki kézbesítő könyveket.

Az egyesület megalakulásától maig igtatóra került 61 ügydarab, mely az elnökség útján előjelzett értelemben elintézést nyert és az elintézett ügyiratok irattárilag kezeltetnek.

A letelt egyesületi év alatt az alakuló értekezleten kívül tartott a társulat egy alakuló közgyűlést, két választmányi ülést és a mai első év záró közgyűlését. A pénztár állapotáról a közgyűlés elé terjesztett részletes pénztári jelentés kimerítő adatokat tartalmaz, azonban e helyen is felemlítjük, hogy a lefolyt egyleti évben a társulat vagyoni állása a következő:

Bevétel: 1590 korona 20 fillér.

Kiadás: 107 „ 46 „

Pénztári maradvány: . . . 1482 korona 74 fillér.

Ezen összegből 800 korona mint befizetett alapítvány alapszabályszerűleg takarékpénztárilag kezeltetik; a folyó bevételekből pedig 600 korona szintén takarékpénztári tőkéhez csatoltatott s 82 korona 74 fillér pedig pénztári készletben hagyatott.

A pénztárnoki jelentést a választmány által az alapszabályok rendelkezéséhez képest kiküldött pénztár vizsgáló bizottság a számadásokhoz csatolt jelentésével teljesen helyesnek és rendben levőnek találta.

Már ez évben hozzákezdett az elnökség a könyvtár és a régiségtár összeállításához, s a minden oldalról tekintélyes számban beérkezett adományok lehetővé tették, hogy úgy a könyvtár mint a régiségtár állapotáról részletes és megbízható leltári jegyzék bemutatása mellett jelentést tehessünk a mélyen tisztelt közgyűlésnek. Megjegyezzük azonban, hogy a társulat befogadására alkalmas külön helyiséggel ma még nem rendelkezünk és így Elnökünk intézkedése folytán úgy a könyvtár, mint a régiségtár egyelőre a

vármegyei főszámvevő hivatalos helyiségében nyert ideiglenes elhelyezést. A könyvtár jelenleg 197 kötet különböző nyelven irt régibb és újabb kiadásu munkából áll melyeket Báró Bornemissza Károly ur, Floth F. Adolf ur. Frank János, Dombora András és Biró Antal urak adományoztak; külön kiemelendőnek tartjuk e helyen a muzeumok és könyvtárok országos főfelügyelőségének értékes küldeményét, melylyel „az osztrák-magyar-monarchia irásban és képen“ című folyóiratnak 16 kötetét, s ezenkívül Sümeg és vidékének őskora című régészeti tanulmány egy példányát ajándékozta egyesületünknek.

Hasonlólag kedvező eredménnyel találkozunk a régiségtár összeállításánál is, a hova a vármegye területéről ugy egyesek mint községek a legnagyobb érdeklődéssel szolgáltatták be a rendelkezésükre álló különböző régiség tárgyakat. A muzeum őr jelentéséhez becsatolt leltár szerint 210 tétel szám alatt több száz darabra menő különféle régiség tárgy nyert elhelyezést, melyeknek befogadására elnök ur öméltósága a monographia iratainak együttes elhelyezése céljából a nevezett alap terhére egy megfelelő szekrényt készíttetett, s azt egyelőre a társulat rendelkezésére bocsátotta. Épen a megalakulás nehézségei közepette sajnálattal nélkülözzük ugyan a könyvtár és főleg a régiségtár tárgyainak szakszerű tudományos megállapítását, de a szervezés és az anyaggyűjtés sokoldalu munkáiban csak arra kellett szoritkoznunk, hogy a könyvtár és régiségtár szakjaiba tartozó tárgyakat számszerűleg összegyűjtve tartsuk együtt, — ezeknek tudományos megállapítása az egyesület fejlődésével ugyis önmagától fog bekövetkezni.

Az alapszabályok 5-ik §-ában előirt többrendbeli és szakszempontból fontos feladatok megvalósítását csak részben kezdhettük meg ez évben, miután nem állottak még rendelkezésünkre oly eszközök, melyeknek segítségével az egyesület működését sokoldalu hivatásának minden terére egyidejűleg kiterjeszhetjük volna. Azonban a lehetőség szerint rendelkezésünkre álló eszközökből nevezetesen a felolvasások rendezését karoltuk fel és vettük programmba. A választmány múlt évi szeptember havi ülésében részletesen foglalkozott a rendezendő felolvasások tervével, azoknak megvalósítására egy szűkebb körű bizottságot küldött ki. A megtartott ülések és megtett intézkedések folytán az első felolvasás megtartása még a mártius havi választmányi üléssel kapcsolatban terveztetett,

azonban a felolvasás közbejött akadályok miatt elmaradt, miután választmányi ülés sem volt ez úttal megtartható. A beérkezett jelentkezések figyelembe vételével megállapította azonban a bizottság a közgyűléssel kapcsolatos felolvasások módozatait, a melyekre mai napra Ornstein József és Orosz Endre urak voltak szivesek vállalkozni.

A társulat erkölcsi és anyagi érdekeinek állandó szem előtt tartásával az elnökség figyelmet fordított arra, hogy az egyesület jelzett érdekeit illetőleg a választmány útján megtegye a maga egyes javaslatait melyeknek kedvező megvalósítása közgyűlési határozat alapján, nem kis horderővel birnak az egyesület jövő munkásságának sikerére. Ezen javaslatokat a választmány által történt előzetes letárgyalás után ezennel tisztelettel a közgyűlés elé terjesztjük és kérjük, hogy azoknak elfogadása iránt határozzon.

Megemlítjük végül, hogy Bodnár Lajos tanár ur, a társulat titkára ebbeli működésében megrongált egészségi állapota által akadályozva lévén, választmányi határozat folytán a titkári teendőket is ideiglenesen a társulat jegyzője látta el.

Ezekben kimerítettük a lefolyt egyesületi év eseményeit és főbb vonásokban igyekeztünk hű képet adni törekvéseinkről, melyek habár itt-ott fogyatékosak is, azonban nem nélkülözik a teljes foku egyszerűsétől vezetett jó indulatot: a társulat rendeltetésének minél sikeresebb megvalósítását a tudomány népszerűsítésének szolgálatában ha egy lépéssel is, de előbbre vinni!

Tisztelettel kérjük ennélfogva mélyen tisztelt közgyűléstől, hogy méltóztassék határozatilag kimondani, mikép:

1, a pénztárnoknak bemutatott és a pénztár vizsgáló bizottság által is helyesnek talált évi jelentését tudomásul veszi és részére a szokásos felmentvényt a lefolyt egyleti évre vonatkozólag ezennel megadja.

2, tudomásul veszi a közgyűlés a választmánynak azon előterjesztését, miszerint tekintettel arra, hogy a megalakulás ezen első évében sem a választmány sem pénztárnok nem bírhattak a szükséges előre látással arra nézve, hogy a jövő év költségvetését előzetesen megállapithassák annál is inkább, mert a lefolyt egyleti év nem terjedt egy teljes polgári évre és így a jövő év szükségleteit az eddigi tapasztalatok alapján megállapítani és költségvetésbe tenni nem lehetett: — a közgyűlés megadja a felhatalmazást az

elnökségnek arra, hogy a jövő évi ügyvitel keretében szükséges kiadásokat utólagos elszámolás mellett teljesíthesse, bevételeket pénztárba utalhassa, szóval az összes pénztári ügykezelést illetőleg a jövő évre kivételesen költségvetés keretén kívül járhatson el.

3, a könyvtár és régiségtárra vonatkozó könyvtárnok és muzeum őrí jelentés, továbbá a lefolyt egyesületi év működését részletesen feltüntető titkári jelentés változatlan elfogadásával a közgyűlés egyszersmint a választmány évi működését is jóváhagyólag veszi tudomásul és az előterjesztett titkári jelentés alapján úgy a választmánynak, mint az elnökségnek a múlt évi működésre vonatkozólag a felmentvényt ezennel határozatilag megadja

Deésen, 1900. évi május hava 26-án.

Horváth Árpád, id. br. Bornemissza Károly,

h. titkár.

elnök.

Dacia nyugati határáról.

Olvasta a Szolnok-Doboka megyei irodalmi-, történelmi- és ethnographiai társulat közgyűlésén 1900. május 26-án

Ornstein József, nyug. cs. és k. őrnagy.

Dacia határai közül legnehezebb, mert minden történelmi támpontot csaknem egész kiterjedésében nélkülöző, a nyugatinak meghatározása.

Délre az alsó Duna meg az Olt képezvén Dacia határát, az nem is áll értekezésünk tárgyához közeli vonatkozásban.

Északon a Szamos és a Sajó völgyeiben, kelet egyik részén a Kárpátok innenső kijáratainál létező vármaradványok határvoltát vitattam az *Archaeologiai Értesítő* 1897. évi V. füzetében.

Együttal alkalmaztam reájuk — indítatva Kiepert Henrik a *formae orbis antiqui* XVII. lapján illetőleg az azt kísérő szöveg 39-ik sz. jegyzetében kifejezett véleménye által — a ravennai geografs következő névsorát u. i.

CONGRI — a szamosujvári,
STURUM — az alsó kosályi
URGUM — az alsó ilosvai,
ERMERIUM — a várhelyi,
ALINCUM — a vécsi,
CAPORA — a görgény szt. imrei,
ISCINA — a mikházai,
TIREPSUM — a sóváradi és
PHIRA — siklódi római castrumra.

Megerősítést nyert ezen kísérletem — mert mig szakemberek róla nem nyilatkoznak, csak olyannak lehet azt nevezni, az *Arch. Ért.*-ben való megjelentetése még nem zárván magába a helyességérti felelősség elvállalását — ezáltal, hogy az ezelőtt 12 évvel Bilakon talált, jelenleg a besztercei gymnasiumban őrzött fogadalmi kő a C. I. L. III. 7625. sz. alatt közzétett fölirata személyes meg-
szemlélése után következőleg olvasandó :

I (OVI) O (PTIMO) M (AXIMO) DULCENO P (ATERNO)
CAJUS VALERIANUS L (EGATUS) LEG (IONIS) X FRETENSIS
RES (TITUTI) ERMERI (I) DONIS V (OTUM) S (OLVIT) L (IBENS)
M (ERITO).

A 235—238 p. Chr. lásd a közeli alsó-ilosvai castrum elpusztítása — és helyreállítására nézve Toma Károly egyediratának 66. lapját.

E szerint a ravennai geographustól reánk maradt, eddig sehová nem alkalmazott helynevek negyediké az általam a priori javasolt várhelyi castrumra esvén, — a többi nyolcz névnek helyessége 's alkalmazhatósága iránt alig szabad kétséget támasztani.

A kő fényképét van szerencsém a tisztelt társulat muzeumának átadni.

És ezzel teljesezésbe menne Torma Károlynak „a limes dacicus felső része“ 124-ik lapján nyilvánított azon óhaja, hogy „a szamosujvári, alsó kosályi, alsó ilosvai, várhelyi és vécsi táborálmások nevei szerencsés leletek által megállapíthatók legyenek.“

A fenn említett határrészhez csatlakozik helybelileg a Téglás Gábor által az Archaeogoiak közlemények XIX. kötetében és ujabban az „Erdélyi Múzeum“ egynehány nap előtt megjelent füzetében Udvarhely megye északi és keleti hegységeiben Oroszfalutól Alsó-Rákosig megállapított határvonal, mely utóbbi helyen már ama ponthoz jutottunk, hol az ojtózi szoroson át (Bereczk) a már előbb meghódított alsó Moesiával (a későbbi Moldvával) kétségbe vonhatatlanul összeköttetés létesült.

Az előadottakból kitünik, mennyivel szűkebb határok közé szorítja a kutatás az eddig mindenfelé merész ívekben a Kárpáton túl haladó, a Pruthig és Dnieszterig kiterjesztett Daciát, minek hasznát veendjük a nyugati határ meghatározásánál is.

Mert a Ptolemaeus által annak tekintett, a távoli északi Kárpátokból jövő folyó Tibiscus-féle elnevezése csak a Temesre alkalmazható, melynek partján a Peutingeri tábla Tibiscuma — a mai Zsuppa — feküdt.

Transtierna (Orsova), ad Mediam (Mehadia), Tibiscum (Zsuppa), Micia (Veczel a Maros partján) jelölik Dacia nyugati határának legdélibb részét.

Észak-nyugaton a Torma Károly által feltárt Pordissum (Mojrád)-tól Resculum (Sebesvásáralja)-ig terjedő vallum képezte a határt.

A közbe eső majdnem egy hosszúsági fok hosszú tér ki van töltve a Biharhegységtől és nem lehet véletlennek nevezni, hogy ez azonos a limes incognitussal.

Magassága meghaladja az 1500 m-t, kimagasló pontjai pedig elérik az 1700—1800 m-nyi magasságot.

Szélessége váltakozik $2\frac{1}{2}$ és 5 mföld között.

Harántvölgyei, melyek a hegység tömegét átszelnék, nincsenek, de annál több mélyen bevágódott szurdokok mindkét oldalán és a hegység hossz tengelyével párhuzamosan húzó völgyek, melyek közt a legnevezetesebbek az északi felében levő Jád és Dragan patakokéi, azoknak vize kétnapi eső után annyira megdagadván, hogy az egész vidéket — hidak hiányában — megközelíthetlenné teszik. (Dr Jankó János, Magyarország hegyvidékeinek csoportosítása Bpest 1891. Dr. Adolf Schmidl Das Bihargebirge Bécs 1863).

A túlsó oldalon eredő Szamos völgyei pedig a hegység legzordonabbjai közé tartoznak.

Erdőségei még a középkorban a nyugati Europa előtt oly félelmetesek voltak, hogy az utakon túl fekvő országot egyszerűen csak az „erdőkön túli“-nak „trans“ vagy „ultra silvas“-nak nevezték. (G. vom Rath, Siebenbürgen, Heidelberg 1880).

Ezen körülmények között fokozott fontosságot nyertek a hegységen át vezető kevésszámú átjárók, melyeknek használhatóságát azonban viharok és vízhiány nagyon korlátozzák.

A hegység földtani összetétele következtében (jura 's kristályos palák-l. Magyarország geológiai térképét Bpest 1896) annak gerince viz nélkül szükölködik.

A meteorvizek hamar beszivárognak a meszes képződményekbe és föld alatt haladva csak szilárd altalajon gyűlemlenek a hegyoldalon patakokká.

De nem akarom a tisztelt hallgatóságot további részletekkel untatni.

E helyett legyen szabad azoknak összefoglalásaként arra utalnom, hogy mai napságig az egész 13 mföldnyi vonalon Feketetótól Lepusig a katonai utvonal-térkép itt bemutatott szelvénye szerint egyetlenegy és pedig csak ösvérut $5\frac{1}{2}$ órában Rézbányáról Lepus felé vezet, melynek folytatását Topanfalváig az Aranyos völgyében „hadseregbeli szekerek számára csak nagyon szá-

raz időszakban és akkor is nehezen járható“ ut képezi.

És a mi a vízhiányt illeti, a térképen külön föltüntetett források tanuskodnak mellette.

Annak bizonyítására van szerencsém a többi közül a részletes térkép egyik lapját — a Belényes és Sulest cziműt — felmutatni, melyen — és az a hegység vízzel aránylag bővelkedő részét ábrázolja — a kilométernyi és nagyobb egymástóli távolságokban meglevő források a Qu. betűvel jelezvők.

Ezen terepviszonyoknál fogva nem kereshetünk valamelyes — castellumok által — jelölt határt a Biharhegység mentén és kénytelenek vagyunk azt névlegesnek tekinteni, mely legfőlebb a Sebes-Kőröstől az Aranyosig terjedő vonalon őrzérek által biztosított, mire a hegygerincz lapályos volta eléggé jó alkalmat szolgáltatott.

És itt nem hagyhatom szó nélkül néhai Wanyek György, feketetői uradalmi erdész azon közleményét, hogy tőle délre 10 kmnyi távolságban a D. fericielu nevű hegyen egy közlegelőnek használt fennlapály létezik, melynek népies neve loger katanilor, honnan messze kilátás nyílik Belényesre, a Vlegyászára stb. és mely — ha római jellege megállapítatik, — nézetem szerint az ismeretes limes elé tolt olyan oldal-védművet jelentene, minőt Finály Henrik Feketetőtől északra a Sebes-Kőröstől 1000 öl- (Wanyek szerint csak 800 méter-)nyi távolságban talált (Erdélyi muzeum-egylet évkönyvei III. k. 1864—65).

Visszatérve főtárgyunkra, annak legfontosabb része, a bányavárosok mikénti védelméhez érkezünk.

Hogy azok anyagi értéküknél fogva nem maradhattak oltalom nélkül, magától értendőik.

Csak hogy itt a megszállás más rendszerét alkalmazták a rómaiak.

Ott, hol csupán térfoglalást szándékoztak, az arra legalkalmasabb^a pontokra építették castrumaikat, melyek körül a polgári elem tömörült

Itt azonban már meglevő értékes központok biztosítása lévén a föladat, a katonai elemnek ahhoz kellett alkalmazkodni és mivel sem a trachytból és kréta-képződményekből álló Érczhegység szagatott volta, sem az Aranyos vízének jelentéktelensége (Topanfálvánál 30—34 m. szélességű, 0, 63 — 1,⁰⁰ m. mélységű) arra elegendő

támpontot nem nyújtottak, föltehető, hogy a bányák birtokbavételekor az azok körül keletkezett közigazgatási telepeket helyőrségekkel megrakták, melyeknek 1—2 napi járásnyi távolságra kiküldését az Apulumban állomásozott legio XIII. gemina magas állománya kellő fölváltás mellett lehetővé tette.

Csakis így magyarázható a Zalatnán (Ampelum), Verespatakon (Alburnus major) sat.-n talált számos sírföliatok között tényleges katonákról szólók csekély száma, mintha épen csak időleges ottartózkodásuk alatt hunytak volna el.

De ezen a szokásos várrendszertől való eltérés még sem zárta ki a propugnaculumok és speculák által kifejezésre juthatott kellő vigyázatot, csak hogy bajos lesz azokat ott megtalálni, hol 1600 esztendő óta a bányászvéső meg az aranymosó keze szakadatlanul dolgozott.

Csak még egy pontra hívom fel a kutatni szándékozók figyelmét és pedig a fenn említett rézbánya — lepusi télen is használható átjárónak fele utján az 1268 m. m. D. Vertopu alatt lévőre, a honnan — ha ott erődítés létezett — mindkét oldalon könnyűszerrel uralkodhattak.

Végül a teljesség okáért említem az Alföldön Gyorok, Agya, Miske és Inánd irányában huzodó töltéseket, melyeket sokáig valumnak néztek de a mit egyrészt az erdélyi fölföld birtoklását semmiként nem segítették elő, másrészt a Körösök mocsáros területén sokkal több jogosultsággal a közlekedés könnyebítésére szolgáló utvonaloknak tekintendők, melyeket még civilizálatlan népek is készíthettek. (Kiepert, i. h. 36. sz. jegyzet).

Az előadottak képezik tudásunk jelenlegi álláspontját, mely még a legujabb kiadású „Ókori Lexikon“ II. füzetének ide vágó czikkei által (I. Alburnus major, Ampelum) sincs túlhaladva.

A fölvetett kérdés időszerűsége kiviláglík Teglás Gábor következő szavaiból, melyekkel az „Erdélyi Múzeum“ legujabb füzetében Dacia keleti határáról megjelent értekezését bevezeti u. i.

„Távolról nem vagyunk ennyire (t. i. mint a délivel) kedvező helyzetben a Dacia nyugati és keleti határvonalaiival. Amarra még alig, hogy a kezdet elejéig jutottunk a kutatásokkal sat. tudományos fontossága mellett pedig tanuskodik Domaszewski Alfréd heidelbergi egyetemi tanár ezelőtt hét évvel a Rheinisches Museum für Philologie új folyam XLVIII. kötetében megjelent „a

római tartományi közigazgatás történelméhez“ cz. cikkében előforduló következő megjegyzés:

„Az al- és a fölföldön levő castellumok összefüggése még teljesen ismeretlen. Ampelumtól nyugatra okvetetlenül kellett Castellumoknak létezniök, ámbár leltér-képeink itt csak átkutatlan országot mutatnak.

A daciai határvédelem, a római Caesarok sorában legnagyobb katonai lángésznek e műve, katonai szempontból sokkal érdekesebb mint akármelyik hasonló intézkedés más tartományokban; s fölötte kívánatos, hogy az arra hivatottak erélyesebben mint eddig vállalják el a kutatás föladatát.

Egyelőre azonban csak Tocilesku tevékenységétől várható ismereteink kibővítése, a ki az idei (1893. évi) nyáron az Alutalimes kutatását tűzte ki föladatául.“

Szolnok-Dobokamegye őskori leleteinek repórtoriuma. | e

Összeállította: **Orosz Endre.*)**

A költői ihletség megható szépségével mondá a nagy görög bölcs, a hét város szülőtte Homer: „Olyanok az emberek, mint a fák levelei, eljő az őszi szél és behinti vélök a földet; bizony alig van ma már talpalattnyi föld, mely ne volna temető.“ És napról-napra teljesülni látjuk e szózatot: lépten-nyomon, régesrégén kihalt nemzetek sírjai tárulnak föl szemeink előtt és „naponként új és új emlékeket hoz napvilágra az eke, a munkás kapája vagy a véletlen, a melyek mindannyian emberek, nemzedékek culturájáról beszélnek,“ s melyek az archaeológia világánál egy-egy ősi nép hajdankori jétének életviszonyait tükröztetik vissza a kutatonak. Mindezen régészeti emlékek, — mint az emberiség művelődéstörténelme különböző szakaszainak kútforrásai — a bennük rejlő tudományos becsnél fogva minden művelt ember figyelmére méltók s megérdemlik

*) Felolvasta a szerző a Szolnok-Doboka megyei irod.-tört. és ethnogr. társ. 1900. évi május hó 26-án tartott közgyűlésén.

tehát hogy a pusztulástól megóvassanak és a jövőkorak is mindenkor fenntartassanak. Az archaeologusok feladata e leleteket tüzetesen tanulmányozni, belőlük érdemleges következtetéseket levonni és az újonnan előkerülő adatokat a későbbi tanulmányok számára irodalmilag is nyilvántartani.

A szolnok-dobokamegyei irodalmi-, történelmi- és ethonographiai társulat megalakulása alkalmából nemcsak kívánatosnak, de az actualitás mellett szükségszerűnek is láttam az új egyet irodalmi működésében az archaeologiai részt a praehistorikus idők emlékeivel s ezekből is épen a Szolnok-Doboka megye őskori lelőhelyeinek és leleteinek repertoriumával megkezdeni. Mindenekelőtt tudnunk kell ugyanis, hogy a megye területén hol és minő emlékek jutottak napvilágra a történelem előtti időkből?; ezen már ismeretes emlékek és leletek alapján folytassuk az ismeretlenek kutatását és a meglevők szaporítását. Ezen emlékiratban összefoglalva adom elő tehát mindazt, a mit a vármegye őskoráról a társulat létének ezen első évében felmutatni birunk. Registráltam itten nemcsak az érdekesebb őstelepeket, hanem minden kevésbé jelentékeny — u. n. — szórványos leleteket is, mert míg egyrészt ezek jelzik az ősnépek csordáinak vándor mozgáshelyeit, addig másrészt — minthogy a szórványos lelethelyek szakszerű kutatások által tanulmányozva még nem voltak, — egyik-másik helyen idővel őstanyák vagy épen telepek is kimutathatók lesznek. — A repertorium időtani terjedelme kivárálag csak a történelem előtti idők anyagát öleli fel a neolith kortól a római cultura daciai meghonosodásáig, ezért tehát ide sem római leleteket, sem más históriai jellegű emlékeket nem vettem föl, hacsak ezt valamely őseMBERI lelep tárgyainak együttes előfordulási viszonyai meg nem követelték. — Egy vármegye szűk területéről lévén szó, sem a physiographiai felosztást, sem a chronologiai csoportosítást nem alkalmazhattam; a legzélszerűbb volt tehát a könnyebb kezelhetőség végett ABC. sorban adni a lelőhelyeket a járások megjelölésével. — Mivel egy ilyen összefoglaló leletstatisztikának célja nem lehet a lelőhelyek részletes ismertetését és a leletek tüzetes leírását visszaadni, azért csak kivoatosan röviden közlöm a lelőhelyeket és azok emléktárgyait, az eddig még ismeretlen leleteket pedig épen csak megemlítem. — Nem mulasztottam el sehol sem jelezni a forrást, melyből az adatokat merítettem, egyrészt ezeknek direct igazolásul, másrészt pedig utalásul azok számára, kik esetleg

még többet is óhajtanak a kivonatoltaknál. Az adatok hiteles voltáért a felelősség természetesen az eredeti közlőket illeti. — A legrégebb tudósítások szolnok-doboka megyei őskori leletekről Neugebaurtól származnak, ki azokat Dacien cz. felette becses adattárában (Kronstadt 1851.) tette közzé. Őt követi az elévülhetetlen érdemű archaeologus Ackner Mihály szent-erzsébetfalvi szász lelkész. (1856.) Utána Dr. Koch Antal volt kolozsvári egyetemi tanár először irta össze Erdély ősemlős maradványait és az ősemberre vonatkozó leleteit, melyben már számosabb szolnok-dobokai ősemberi tárgyról van említés téve. (1876.)

Ugyanezen évben jelenik meg Goos Károly segesvári tanárnak „Chronik der archaeologischen Funde Siebenbürgens“ cz. műve (Hermannstadt), mely szintén bővelkedik szolnok-dobokai leletek közlésében. Majd 1880-ban adja ki a magyar tud. akad. történelmi osztálya Torma Károly nagynevű római régészünk „A Limes Dacicus felső része“ cz. igen becses munkáját, melynek „Északi Dacia“ térképén egész sereg praehistoricus barbár lelethely van megörökítve.*) Azután következik Dr. Hampel József egyet. tanárnak „A bronzkor emlékei Magyarhonban“ cz. műve számosabb szolnok-doboka megyei bronzlelettel. Téglás Gábornak az 1887-ben megjelent „Az erdélyi medence őstörténelméhez“ cz. repertoriuma szintén mutat fel több ide vonatkozó őskori lelethelyet. 1891-ben Dr. Mártonfi Lajos sz.-ujvári főgymn. igazgatónak az Erd. Muz. egyl. megbízásából a Mezőségre tett tanulmányútjáról irt „Földtani viszonyok és történelem előtti idők nyomai a Mezőségen“ cz. jelentésében több idetartozó új lelhelyel találkozunk. 1895-ben e sorok írója kezdi meg az Erdély északi részeiben általa gyűjtögetett praehistoricus adatok közzétételét, míg 1897-ben Dr. Temesváry J. sz.-ujvári gymn. tanár közli a Szolnok-Doboka m. területén újabban előkerült és általa összevásárolt leleteket. — A folyóiratok közül, melyek leggyakrabban tartalmazznak szolnok-doboka megyei ősemberi közleményeket, kiemelendők az erd. Muz. egyl. Évkönyvei, az Archaeologiai Értesítő és az Orv.- term.- tud. Értesítő. — A repertorium anyagának összegyűjtésénél főleg csak irodalmi adatokra támaszkodtam s ennél fogva a még nem közölt vagy valamely tekintetben bizonytalan értékű adatoktól inkább tartózkodni igyekeztem; nem nézhettem át az erdélyi közép-iskolák archaeologiai gyűjteményeit,

*) E lelhelyek leletei az erd. muzeumban vannak letéve.

valamint a magánkezekben lappangó, szerte-széjjel hordott leleteket sem, mert ezeknek kifürkészésére és tanulmányozására sokkal több idő kívánatos. — A lelhelyeket mindenkor a hozzájuk legközelebb eső községek határához számítottam, de ha esetleg egy község határában különfekvő őstelepek is léteznek, akkor ezeket mint önálló lelhelyeket külön szám alá iktatva vezettem be a sorozatba, mert — minthogy a jelenkori községek épen semmi vonatkozásban nincsenek az őskori telepekkel — nem az a kérdés, hogy hány község határa mutat fel történelem — előtti leleteket?, hanem hogy hány önálló őskori telep — vagy lelet-hely ismeretes egy bizonyos területen. — Szükségesnek tartottam a repertoriumhoz a megye őskori lakottságának és a lelhelyeknek vázlatos térképét *) is mellékelni, mert míg egyrészt a térképen azonnal áttekinthető képét látjuk az ősrégészeti lelhelyeknek a fémkori culturák nyomainak külön feltüntetésével addig másrészt a Szolnok-Dobokamegyei irodalmi-, történelmi- és ethnographiai társulat ezen őskori lelethely — térkép kiadásával a kezdeményezés dicsőségét szerzi meg az erdélyi összes rokonirányú társulatok között. — Végül még a repertoriumban gyakrabban használt rövidítések értelmezését jegyzem fel az alábbiakban :

Arch. f. öst. Gesch. — Archiv für Kunde oestereichischer Geschichtquellen. Mitth. d. k. k. Centr. com. — Mittheilungen der kais. könige Centralcommision zur Erhaltung und Erforschung der Baudenkmaale.

Archiv f. Siebg. Ldkde. — Archiv der Vereins für Siebenbürgische Landeskunde.

Gooss Chr. — Chronik der archaeologischen Funde Siebenbürgens

Neigeb. Dac. — Neigebaur : Dacien. Koch. Repr. — Dr. Koch A. Erdély ősemlős maradványai és az őseemberre vonatkozó leletei. (Ennek pótlékaival). Torma : Ész. Dac. térk. — A Limes Dacicus felső részéhez mellékelt térkép.

Tégl. Rep. — Téglás G. Az erdélyi medence őstörténelméhez. Hmpl. Br. k. — Hampel : A bronzkor emlékei Magyarhonban. Erd. Muz. évk. — Erdélyi muzeum évkönyvei.

Arch. Ért. — Archeologiai Értesítő. Orv. t. t. Ért. — Orvos-

*) A térképet mi legnagyobb sajnálatunkra nem közölhattük e helyen mert, annak lithographikus sokszorosítása a társulat anyagi erejét ez idő szerint jóval fölülmulja. A szerk. bizotts.

természettud. Értesítő. Erd. Muz. — Kolozsvári Erdélyi muzeum.
j. — járás, gy. — gyűjtemény, L. — lásd, h. — hosszú, átm. —
átmérő, cm. — centiméter. (Saját jegyz.) — Saját jegyzeteim.

A lelhelyek és leletek sorozata.

1. Alparét. (Csáki-gorbói j.) Torma: Ész. Dac. térk. —
Aranykarikák 85 karat összes súlyban. Hmpl. Br. k II. 3. Arch. f. öst.
Gesch. XIII. 133. Mitth. d. k. k. Centr. com. 1851. 129. Gooss Chr.
10. Trauvailles 61, 62. — Tégl. Rep. ezüstrégiségekről is megem-
lékezik, melyeket a bécsi régiségtár, kevés műbecsére utalással nem
tartott meg, sőt Ackner is Zsigmond k. idejébe helyezett. — Tégl.
Rep. 59 l. 313. sz. —

2. Alsó-csobánka. (Csáki-gorbói j.) Az Arch. Ért. 1897.
évf. 97-ik lapján „a neolithkori telepek (?) statisztikájában“ e helység
is szerepel Dr. Temesváry J. tan. vélekedése szerint. —

3. Alsó-Ilosva. (Bethleni j.) 50-nél több tokos véső került
ittén elő bronzból. Hmpl. Br. k. II. 4. Archiv f. siebg. Ldskde,
Neue Folge III. 341. Gooss Chr. 29. —

4. Alsó-Oroszfalu. (Bethleni j.) Torma: Ész. Dac.
térk. —

5. Alsó-Szőcs. (Magy.-Láposi j.) Torma: Ész. Dac. térk.
Az erd. muz. régiségtárában Torma K. ajándékából 3 bronz tokos
véső van 169-171 sz. a. „Gura Boi“ határjelzéssel. (Saját jegyz.)—

6. Apa-Nagyfalu. (Bethleni j.) Kalapácscsá alakított (átfurt)
görkő pyritdús quarzitból. Torma K. gyűjtéséből az erd. muz. egyl.
gy. — Balta földpátdús amphibolkőzetből, 1870-ben találtatott a
„Réz erdőben.“ Kolozsv. ref. coll. gy. Koch. Rep. 139 l. 67 sz. —
Torma: Ész. Dac. térk. — Különbözőleg diszitett őskori cserép-
töredékek az erd. muzeumban 334—408 sz. a. (Katona Elek ajánd.)
(Saját jegyzet.)

7. Aranyos-Szent-Miklós. (Kékesi j.) Szorosan zárodó
végeik felé keskenyedő és sűrű vonaldisz által ékitett 2 bronzkar-
perez, melyeknek belső átmérete — 6.5 cm. — Arch. Ért. 1897.
pag. 434. sz. 12. —

8. Árokaljja. (Bethleni j.) Torma: Ész. Dac. térk. — A
magy. nemz. muzeumban lévő két érdekes bronzkerék 7 bronzka-

rikával együtt egy esőzés után itten találtatott. A kolozsvári muzeumban egy gyönyörű gyöngyszem. (Bronz v. üveg?) Tégl. Rep. 61 l. 324. sz. — Neigeb. Dac. 291. — Arch. Közlem. II. 257. VII. 181. — Hmpl. Br. k. II. 6. —

9. Árpástó. (Bethlen j.) 14.6 cm. h. szárnyas bronzvéső. Élszéless. — 2.8 cm. — Arch. Ért. 1895. 284 l. —

10. Bábolna (v. Bábgyi) hegy. (Triplex confin.) Torma: Ész. Dac. térk. — A hegynek 695. m. magas laposán töméntelen sok edénycserép töredék. Dr. Koch A. A m. kir. Földt. int. 1885. évi jelentése, pag. 68. — Cserepek s néhány quarz-forgács. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 157. —

11. Bálványos-Váralja. (Deési j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Gr. Bethlen Ferencznél Bethlenben Neigebaur több kis bronz edényt jegyzett fel. Neigebaur: Dac. 292. — A kolozsvári muzeumban 1 bronzkard, bronz lándsacsucs, tokos vésők és 1 rézbalta töredéke. — Tégl. Rep. 61 l. 325. sz. — Hmpl. Br. k. II. 7. l. — Goos Chr. 12. — Trauailles 63. —

12. Belső-Szolnok m. E területről a lelhely közelebbi meghatározása nélkül egy aranyocska jutott az erdélyi muzeumba. — Hmpl. Br. II. 9. l. —

13. Bethlen. (Bethleni j.) Igen nagy kopott véső sárgás-szürke mészmárgából. Torma: K. gy. Erd. muz, egyl. Koch. Rep. 139 l. 68. sz. — Szilánkok tűzkőből és fehér vaskos quarzból, Bethlennel szem. közt a Jeruzsálem nevű csárda felett emelkedő meredek hegyoldalon. Erd. muz. évk. IV. évf. (1877.) pag. 192. — Torma: Ész. Dac. térk. — Téglás szerint bronzvéső, Hampel szerint bronzfejsze van innen a kolozsvári muzeumban. Rep. 61. — Br. k. II. 13. — Bethlen északi határában a D. poianilor déli lejtőjén egy éles szarúkö szilánk találtatott. Orv. t. t. Ért. 1892. 357. —

14. Blenkemező. (Blenke-Polyán.) (N.-Ilondai j.) Torma Ész. Dac. térk. —

15. Boncz-Nyires. (Szamosújvári j.) Amphiból palából készült, 17 cm. hosszú kőék, melyet a boncznyiresi határ északi sarkában talált Keczei László. Keresztmetszete a csúcán letompított tojás körrajzához tökéletesen hasonló. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 152—53. — Az Arch. Epigr. Mittheil 1891-iki foly. 180-ik lapján Boncz-Nyires határából szürkére és vörösre égett s a legváltózatosabb diszítésekkel, ellátott edénycserepek, egy pár állatszarcvasap és

egy csont — vágószerszám említettnek. — Az általam ismertetett Valea Holcserági őstelep leletei közé tartozik az a 4.2 cm. átm. bronzkarika (karperecz?), mely Ornstein József őrnagy úr ásatása és ajándéka folytán került az erd. muz. egyesület gyűjteményébe. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 153. Kis-Szék alatt. —

16. Valea Holcserági őstelep. E szórványos leleteken kívül Boncznyiresről egy őstelep is ismeretes, melyet e sorok írója irt le részletesen. A telep a helységtől délkeletre, az erdők közötti Valea Holcserág forrásaiban fekszik, a hol a „La resor“ nevű lépcsőzetes terassekon laktak az ősi telepesek. Az itteni szántóföldek televényéből a következő eszközök fordultak elő: alma alakú, amphiból — gneiszből csiszolt kőbuzogány, 15 örlőfenékkő kisebb—nagyobb töredéke, 10—15 drb. törő- és morzsolókő, neogén homokkőből nagyolt zúzókö, 7 szarukő szilánk, apró kavicskák, mint parittyagolyók, közethulladékok, bronztárgy éltöredéke, egy ép égetett agyag-golyó és 2 töredék, melyek részint hálónéhezékek, részint fonó-orsógombok is lehettek. Az edénycserepek mind korong nélkül idomítottak, homok- és kavics-szemeket dusan tartalmaznak, égetettek és nagy tartó edényektől, fazekaktól, szélés szájnnyilású csuproktól, ritkábban kis edényektől származnak. A díszes cserepek ornamentikai elemei a pont, vessző, egyenesvonal, az agyagszallag-dísz, lánccs- és csücsökdísz. Konyhahulladékokból a Bos Taurus L. Ovis Aries L. Sus Scrofa L. és a Spalx Typhlus Pall. volt kimutatható. A leletek tanulmányozásából vont következtetések szerint itten a bronzkori cultura későbbi szakában egy halász-, vadász-, földművelő nép tanyázott, a mely, a távolibb vidékek finomabb ipartermékeinek beszerzése végett csere-kereskedést is folytatott. Orv. t. t. Ért. 1895. évf. pag. 31—36.

17. Bődön. (Kékesi j.) 2 drb. kővésőt, 3 drb. kőamuletet és egy égett agyagnehezéket láttam magánkézben, melyek állítólag innen származnak. (Saját jegyz.)

18. Budafalva. (Ungurfalva). E község határából egy gazdag bronzlelet került az erd. muzeumba. A bronztárgyak lelőhelyén egy teljesen kopasz, jelenleg gyepnek és szántóföldeknek használt homorú hegyoldalon, egy posványos helytől keletre m. e. 20 lépésnyire Dr. Primics György az erd. muz. egyl. megbízásából ásatást eszközölt, melynek eredménye csupán néhány durva cserép apró töredéke volt. Kár hogy Dr. Primics nem nevezte meg a lelhely

határnevét. Primicsnek beszéltek, hogy állítólag a község déli határában „egy csomó kardra akadtak, melyek a tudomány kárára mind a cigány-kovács kezébe kerültek.“ L. Orv. t. t. Ért. 188 . pag. 286.

19. B u z a. (Kékesi j.) Állítólag innen származó egy kis ép kővésőt, egy furt ép kőbaltát, 2 ép agyagkarikát és egy veresréz vésőt láttam magánkézben, mely utóbbi tárgy őskori volta ellen nem egy körülmény látszik tanuskodni. (Saját jegyz.)

20. B u z a m e z ő. (Nagy-Ilondai j.) Az Arch. Ért. 1897. évf. .97-ik lapján „a neolithkori telepek (?) statisztikájában“ e helység s szerepel Dr. Temesváry J. tan. szerint.

21. C e g e. (Kékesi j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Dacittuffából alakított és csiszolt, 9.5 cm. h. átfuratlan vésőbalta a szamosujvári gymnasium gyűjteményében. Ugyancsak dacittuffából volt egy kőeszköz Montessori I. szamosujvári gyűjteményében. Orv. t. t. Ért. 1891. évf. 155. l. — A cegei tó nyugati partján a gróf Vass birtokához tartozó tagban Herepei Károly nagyenyedi colleg. tanár őstelepet fedezett fel, melyről a Bethlen főiskola arch. muzeumában 2 kőkalapácsot, kővésőket, gömbalakú morzsolóköveket, obsidiánt, égetett agyaghálósúlyt és edénycserepeket láttam kiállítva. — E telepet Kuzsinszky Bálint tanár is felemlíti az Arch. Ért. 1888. évf. 338-ik lapján. — Négyoldalú hasábalakú kőeket láttam állítólag innen magánkézben. (Saját jegyz.)

22. C e n t e. (Kékesi j.) Állítólag idevaló ép kővésőbaltát láttam magánkézben. (Saját jegyz.)

23. C s á k i - G o r b ó. (Csáki-Gorbói j.) Az erdélyi muzeumban 139—140 sz. a. két tokos bronz-véső. — Torma: Ész. Dac. térk. — Arch. Ért. 1897. évf. 434. l. innen egy bronz-sarló van felemlítve. —

24. C s i c s ó - G y ö r g y f a l v a. (Deési j.) Torma: Ész. Dac. térk. —

25. C s i c s ó - K e r e s z t ú r. (Bethleni j.) Torma: Ész. Dac. térk. — E község „La Podur“ nevű határrészén nagy őstelepet említ Dr. Torma Zsófia. L. Erd. Muz. 1879-iki évf. 7-ik sz. Különnyomat 42. l. „Szolnok-Doboka megyében ősemberi kőeszközök társaságában igen sok menilíthes opál kőkés és szilánk lelhető, pl. Csicsó-Keresztúr vidékén.“ Dr. Koch Antal. Orv. t. t. Ért. 1885. évf. pag. 12. — A Poduri határ ősemberi tárgyait kudui lakos Ráczy Gyula is említette nekem. —

26. Csicsó-Ujfalu. (Deési j.) 18'6 cm. h. bronz harczy balta és 6 cm. belső átm. nyílt bronz karperecz. L. Arch. Ért. 1897. évf. 433—434 l. 3—4 szám.

27. Deés. A Szolnok-Doboka megyei lelhelyek között eddig csak mint másodlagos (sekundär) lelhely jöhet tekintetbe. Nevezetesen Deés környékéről az országútra hordott kavicsból egy fekete színű, szépen kicsiszolt phallus van a besztercei ev. gymn. múzeumában. Egy arany torques (Seidl Arch. f. oest. Gesch. XXIV. 384,) 1858-ban ugyancsak a környékről van jelezve. Tég. Rep. pag. 59. —

28. Deésakna. (Deési j.) Állítólag a felszíntől 4 m. mélyen egy kőbaltát igen szép sötétzöld- és zöldesfehér-tarka habos és foltos serpentintből, aminő Erdélyben nem fordul elő. Kolozsv. kegyesr. gymn. gyűjteményében. —

29. Dellő-Apáthi. (Kékesi j.) Állítólag innen származó fejszeforma kőamulet magánkézben. (Saját jegyz.)

30. Dengeleg. (Szamosújvári j.) Néhány csiszolt kőszerszámot láttam a faluban magánbirtokban, melyeket állítólag a község mellett a Szamos folyó medrének egy kavics-szigetén találtak áradás utáni egy és ugyanazon időben. Tekintettel arra, hogy az eszközök egymás közelében maradtak a folyóvíz hordalékaival, valamely közeli őstelepről lettek bemosva a Szamos balparti vidékéről hihetően az ormányi, girolti vagy kecsedi patakok völgyeiből. Ennélfogva Dengeleg is csak másodlagos (Sekundär) lelhely. (Saját jegyz.)

31. Dióspataka. (Nagy-Ilondai j.) „E község határán lévő mészkő sziklákon kőkorszakbeli eszközök lehetők“ L. Sebestyén József: Földrajzi előismeretek Szolnok-Dobokam. leírásával. Deés. 1882. pag. 62—63. —

Ezen „kőkorszakbeli“? adat kipuhatolása végett Szerzőhöz intézett kérdésemre vonatkozólag azt a választ kaptam, hogy „ezen adat hivatalos jelentésen alapszik és azt annak idején Veres Imre jelenleg nagy-ilondai főszolgabíró úr volt szives beküldeni,“ Positiv adathoz tehát itt sem juthattam.

32. Doboka. (Szamosújvári j.) Állítólag innen származó ép bronz fűles celtét láttam magánkézben. — (Saját jegyz.)

33. Dobrocsina. (Nagy-Ilondai j.) Az erd. múzeumban 936—978. sz. a. bronztárgyak és 904—935. sz. a. durva cserépedény töredékek. — Torma: Ész. Dac. térk. —

34. **Esztény.** (Szamosújvári j.) 1842-ben 22 macedoni II-ik Fülöpféle tetradrachma. Seidl. Fundchronik. I. 57. l. — Tégl. Rep. 62. l. 334. sz. — Bogdánfi Gábor esztényi birtokos úr tudósítása szerint a határ szántóin durva edénycserepek fordulnak elő, a melyek közül egy praehistoricus jellegű, tipikus környilásu edényfület szíves volt nekem megküldeni. (Saját jegyz.)

35. **Feketelak.** (Kékesi j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Állítólag egy magánkézben látott ép kővéső innen származik. (Saját jegyz.)

36. **Fel-Őr.** (Deési j.) Kőkések töredékei opálosodott neogén homokkőből; szilánkok ugyan e kőzetből, továbbá tűzkőből, szarukőből és vaskos fehér quarzból. Igen lapos, a rétegzet irányában végig hasadozott véső mészmárgából. Torma K. gyűjtéséből az Erd. muz. egyl. (21. sz. a.) Koch. Rep. pag. 139. sz. 69. — Torma: Ész. Dac. térk. — Az erd. muzeumban Torma K. gyűjtéséből vannak 110—112. sz. a. bronztárgyak, 113. sz. a. egy durva kis cserépedény, 114. sz. a. egy csonttöredék, 115. sz. a. egy vasfibula töredéke. (Saját jegyz.) — Torma István (1867. évi) ajándékából 167. sz. a. egy bronz tokos véső, melyet Hmpl. Br. k. II. 33. lapja is említ.

37. **Felső-Szőcs.** (Magyar-Láposi j.) Torma: Ész. Dac. térk. Őskori telep, melyről Dr. Szendrei János ásatásából diszes urnacserepek jutottak a M. Nemz. Muz.-ba. „A töredékek halaványon égetett agyagból készültek és díszítésük azért érdekes, mert a tekerceses pántok, zigzeg és hullámdiszek a mélyített alapból kidomborodnak.” E cserepek korát illetőleg a bronzkor végéről valóknak látszanak lenni. Arch. Ért. 1883. évf. 175—176. l. — Hmpl. Br. k. II. 41. — Szántóföldről került itten egy 26. cm. h. bronz-csákány. Arch. Ért. 1897. évf. 106. lap. —

38. **Felső-Tőök.** (Szamosújvári j.) Innen egy bronz tokos vésőt látott Ornstein József őrnagy úr egy szamosújvári iparos birtokában. —

39. **Galgó.** (Nagy-Ilondai j.) Torma: Ész. Dac. térk. —

40. **Girolt.** (Szamosújvári j.) Csákány forma balta földpátdús amphibolgneiszből. Torma K. gyűjtéséből az Erd. Muz. gyűjtem. Koch. Rep. pag. 139. sz. 64. — Több kőeszköz az erd. muzeumban. Torma: Ész. Dac. térk. — 14. cm. hosszú, bronz tokos véső. Arch. Ért. 1708. évf. 434. l. 16. sz. —

41. Gó c. (Kékesi j.) Állítólag innen származó kőcsákány felét láttam magánkézben. (Saját jegyz.) —

42. Kackó. (Deési j.) Határában egy őstelepet fedeztem fel, melyet ismertetni fogok. (Saját jegyz.) —

43. Kalocsa. (Csáki-Gorbói j.) Az erdélyi muzeumban 1995—2008. sz. a. őskori cseréptöredékek vannak. Torma: Ész. Dac. térk. —

44. Kapor. (Kékesi j.) Állítólag innen való kis agyag-golyót láttam magánbirtokban. (Saját jegyz.) —

45. Kápolna. (Nagy-Ilondai j.) Torma: Ész. Dac. térk. —

46. Kecsed-Szilvás. (Szamosujvári j.) Innen több bronzcelt és egy lándsavég került a kolozsvári muzeumba. Tégl. Rep. 61. l. 322. sz. — Hmpl. szerint több tokos véső jutott innen a nevezett muzeumba. Br. k. II. 68. l. — 10 cm. h. bronz tokos véső. Arch. Ért. 1897. évf. 434. l. 14. sz. —

47. Kecskés. (Kozla.) (Nagy-Ilondai j.) „E község határán lévő mészke sziklákon „kőkorszakbeli“ eszközök lelhetők.“ Sebestyén József: Földrajzi előismeretek Szolnok-Doboka m. leírásával. Deés. 1882. pag. 62—63. — L erre vonatkozólag 31. sor-szám alatt Dióspatakát. —

48. Kékes. (Kékesi j.) Állítólag innen származó 3 drb. kővéső és egy lapos agyag fonó-orsógomb van magánkézben. (Saját jegyz.) —

49. Kérői fürdő. (Szamosujvári j.) A fürdő keleti oldalának szép terasseán őskori tanyát fedeztem fel. (Saját jegyz.) —

50. Kis-Devecser. (Kékesi j.) Állítólag innen származó ép kis kőcsákányt láttam magánbirtokban. (Saját jegyz.)

51. Kis-Jenő. (Szamosujvári j.) Bronzból való, 7·2 cm. h. tokos füles véső. Arch. Ért. 1897. évf. 434. l. 15. sz. —

52. A községnek a Szamosvölgyre tekintő határában őstelepet fedeztem fel. (Saját jegyz.) —

53. Kis-Kaján. (Bethleni j.) A Cibles völgyben került elő egy 19 cm. h. bronz-csákány, melynek rövid hátsó tagja korongból kiemelkedő kúp. Floth F. birtokában Bethlenben. Arch. Ért. 1895. évf. 283. l. 1 sz.

54. Kis-Havas. (Muncsel.) (Nagy-Ilondai j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Gyűjteményemben innen egy ép bronzcsákány, melyet

a Józsa J. szamosujvári gymn. tan. birtokában lévő másik ép bronz csákánynyal együtt találtak. (Saját jegyz.) —

55. Kozárvár. (Deési j.) Rác Gyula kudui lakos egy innen származó ép bronz-csákányt hordoz kézi botjára erősítve (Saját jegyzet.) —

56. Kőfarka. (Bethleni j.) Obsidián kés, tűzkő szilánkok és késtörédek. Torma K. gyűjtéséből az erdélyi muzeumban. Koch. Rep. pag. 139. sz. 71. — Torma: Ész. Dac. térk. —

57. Kudu. (Bethleni j.) A két Torma testvér és Rác Gyula kutatásai folytán a megye legnevezetesebb őskori lelethelyei közé tartozik. A reá vonatkozó irodalmi adatokat a megjelenés sorrendjében adom. A legelső közlés Dr. Koch Antal egyet. tan. úrtól való és egy neolith kőkori telep eszközeinek rövid leírását tartalmazza. 100-nál több drb. kőszerszám: balták, kalapácsok, vésők, törőkövek, morzsológolyók, kések, szilánkok, nyilhegyek, parittyakövek, végre mindezekkel még félig égetett durva cserepek is bőségesen. A kőeszközök anyaga: amphibol-trachyt, mészmárga, agyagpala, amphibolpala, menilithes neogen, homokkő, vörös játszis tűzkő, szarukő, obsidián, vaskos fehér quarc, márvány, kárpáti homokkő, márgapala, s egyéb kőzetek. Ezen telep elég szakszerűen összegyűjtött tárgyainak összes száma 140. Erd. Muz. gyűjteményében, Koch. Rep. 140—141. 1. 72. sz. — Torma Zsófia szerint Kudu határában 6 kisebb őstelep van. Legmagasabban fekvő telepe a N.-Szamos f. bethleni hidja mellett emelkedő „La Podele“ nevű magaslat, hol magam is constatáltam a telepet, nagy mennyiségű kőkést, vágóeszközt, edénycserepet stb. gyűjtve innen. E telep mellett aláhuzódó mély vizmosás partfalából került elő egy kétélű nagy vörösréz csákány, mely a kolozsvári muzeum tulajdona. Erd. Muz. 1879. évf. 7-ik szám. Közlöny 42 lap. — Pulszky: Rézkor. pag. 26. — A 2-ik őstelep a Szamos felől árkokkal kerített „vár“ nevű kis fensikon fekszik, hol Torma Zs. „kőkorbeli edények részleteit“ s vörösre égett agyagrögök töredékeit találta. A falu nyugati részén fekvő temető északi oldalán a 3-ik telepet, a temető keleti oldalán a 4-ik és nagyobb telepet, a faluban helyt az 5-ik és a falutól északra fekvő szőlőhegyek aljában a 6-ik őstelepet jelzi Dr. Torma Zsófia úrhölgy. E lelethelyekről több kőeszköz közöl, melyeknek közelebbi lelőhelyeit — elég sajnosan — nem tartotta figyelemre méltónak külön megnevezni. A La Podele

telepen egy 3·5 cm. h., 1·8 cm. vastag bronz rudacska is fordult elő. L. Id. hely. pag. 43. — Torma: Ész. Dac. térk. — Dr. Szendrei J. 1885-ben ásatott, s Téglás szerint „az országúton kívül” talált urnadarabokra, míg a 2 Torma a Szamosnak néző meredek oldalban találtak 1—1 kőlappal fedett hamvedreket. A kolozsvári muzeumban több töredéken kívül 11—19 cm. átm. 17 nagy bronzkarika, 8—13 cm. átm. 8 sima karika, 2 tömör lábgyűrű, egy dudoros és vasalapon készült gyűrű, 3 gyönyörű fibula kettős spirálsodronyból, egy középen átlukasztott bronzkorong, 1 csavart edényfűl; négyszögletű sodrott láncztöredékek, bronzpántok stb. igen szépen képződött patinával Tégl. Rep. 62—63 l. 337. sz. A nemz. muzeumban 7 torques és 4 karika bronzból. Hmpl. Br. k. II. 73. l. Említve Arch. Ért. 1888. 341 Kuzsinszky tan. által. — Gooss Chronik 32. Az erd. muzeumban 137. sz. a. Kudu, Bükpatak jelzéssel T. K. gyűjtéséből egy bronz tokos füles véső. (Saját jegyz.) — Ráczy Béla volt gymn. tanuló egy újabban lelt kővésőt említett nekem valamelyik kudui őstelepről. —

58. Lemény. (Nagy-londai j.) 9 cm. h. ép tokos füles véső bronzból. Arch. Ért. 1897. 106. l. 4. sz.

59. Loszárd. (Szamosújvári j.) A szamosújvári áll. főgymn. gyűjteményében egy ép tokos, füles bronzcelt. (Saját jegyz.) —

60. Magyar-Bogáta. (Deési j.) Innen egy macedoni Philippeus barbár utánzat került gyűjteményembe. (Saját jegyz.) —

61. Magyar-Borzás. (Kékesi j.) Véső kovásodott kemény serpentinből, 1 ép és 1 tör. véső szürke mészmárgából, szarúkö kavicsból alakított durva vésőforma eszköz, ezekkel együtt sok félig égetett cserép és csontszilánk is találtatott. T. K. gyűjtéséből az erd. muzeumban.

Köch Rep. 139. l. 66. sz. — Különbözőleg díszített őskori cserepek az erd. muzeumban 248—333. sz. a. — Torma: Ész. Dac. térk. — Dr. Mártonfi gym. igazg. közöl innen „egy jókora obsidián szilánkot.” L. Orv. t. t. Ért. 1892. évf. pag. 357. — Magyar-Borzáson gyakoriak kőeszközök. (Saját jegyz.)

62. Magyar-Déce. (Bethleni j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Floth F. birtokában van egy 7 cm. h. tokos füles bronzvéső, mellyel együtt állítólag több bronzcsákány és karika is fordult elő Arch. Ért. 1895. évf. 284. l. 2. sz. (Ábra u. o. 166. l.) Hmpl. Br. k. III. CCXLVIII. t. 3. sz.

63. Magyar-Lápos. [Magyar-Láposi j.] Floth F. gyűjteményében 9 drb. bronztárgy állítólag innen ered, azonban a közlő criticus szeme a patina különbözősége alapján külön lelhelyekről valóknak tételezi fel, a miben k. b. meg is lehet nyugodni jól tudván azt, hogy midőn a tudomány úri passiók czéljaira szolgál mindannyiszor ez a sorsa a másod-, harmad-kézből a legkisebb erélyes utánjárás nélkül összevásárolt régészeti leleteknek. A tárgyat megmentik, de a reá vonatkozó tudományos becsű lelhely viszonyok örökre veszve vannak, s a tudományon eképen elkövetett lelkiismeretlenség soha jóvá nem tehető. — A kérdéses leletek a következők: A patina szürkés-zöld színe alapján összetartozónak vehető 3 bronz csákány, melyeknek h. = 16·8 cm., 16·5 cm. és 9·5 cm. (Ábra Arch. Ért. 1895. 192. lapon.) — Közlő 4 tárgyat a felület hasonlatossága alapján összetartozónak minősít, ezek: eltört pengéjű és csucsos korongban végződő bronzcsákány, 10 cm. h. tokos, füles véső, egy ép s egy csonka bronz-sarló. — Más-más lelhelyről valónak látszik egy 7·8 cm. h. tokos, füles véső és egy 4·8 cm. belső átm., nyílt végű sima bronz karperecz.

64. Magyar-Lápos környékéről van még Floth úr birtokában 4 füles véső töredéke, egy sarló töredék és 3 csonka bronz-csákány, melyek közelebbi lelhelye ismeretlen. Arch. Ért. 1895. 284—285 l. — Hmpl. Br. k. III. CCXLVIII. t. 1,2 sz. —

65. Mányik. (Kékesi j.) Állítólag egy innen származó kőbuzogány féltöredékét láttam magánkézben. (Saját jegyz.)

66. Meleg-Földvár. (Kékesi j.) Torma. Ész. Dac. térk. Acknernek a bécsi műemlékek bizottságához intézett jelentésében Meleg-Földvárról egy lekerekített kőbalta és egy kővéső van feljegyezve. Mittheil. d. k. k. Centr. Com. 1856. 158. — Katlansirban egy ülő alak mellett egy lapított, négy gombfejes, gyönyörű gránit buzogány és 3 meglepően szép füstquarz-késpenge találtatott. A kések hossza = 155, 150 és 130 mm, Technikájukban a dán remek példányokkal versenyezhetnek. Pataky Victor kolozsvári mérnök magángyűjteményében. Tégl. Rep. 57 lap 294 sz. — Gyűjteményemben van egy zöldkő trachytból csiszolt, 6 cm. átm., lapított gömbalakú kőbuzogány fele. — Az erd. múzeumban egy 3·3 cm. magas agyag-gyöngy. L. Orv. t. t. Ért. 1891. 156 l.

67. Mezőség. [?] Az erd. múzeumban 124 és 168 sz. a. 1-1 tokos, füles bronzvéső van, Hmpl. Br. k. II. 90. A Mezőség

általános helynév Szolnok-Doboka m. délkeleti szögletére is vonatkozatható. —

68. Nagy-Devecser, [Kékesi j.] Állítólag innen származó egy ép kőfejszét, 1 vésőbaltát, 3 kővésőt és 1 agyag-gyöngyöt láttam magánkézben. [Saját jegyz.]

69. Nagy-Iklód. [Szamosujvári j.] Néhai Montessori J. kapitány birtokából közölt Dr. Mártonfi gymn. igazg. egy 27 cm. h. bronz-csákányt. L. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 153. — Dr. Temesvári J. birtokában van innen egy 19 cm. h. diszített bronzcsákány. Arch. Ért. 1897. pag. 106 sz. 1. Ábrája u. ott. — Nevezett gyűjtőnél van még egy keresztben álló két élű bronzcsákány fele és egy 12·5 cm. h. tokos füles bronz-véső. Arch. Ért. 1897. pag. 433—434 sz. 2, 5. — A legutóbbi időben jutott állítólag innen egy nagy vörösréz csákány a szamosujvári áll. főgymn. gyűjteményébe. [Saját jegyz.]

70. Nagy-Ilonda. [Nagy-Ilondai j.] Az erd. muzeumban 160—163 sz. a. egy bronz tokos véső, bronz töredék, bronz karika és egy kis bronz sarló. [Saját jegyz.]

71. Négerfalva, [Deési j.] Torma: Ész. Dac. térk. —

72. Néma. [Szamosujvári j.] Kőkalapács oláhláposbánya vidéki zöldkőves angitanidesitből. Erd. muzeumban. Koch, Rep. 3-ik pótléka. Orv. t. t. Ért. 1886. évf. 24 l. 10 sz. —

73. Noszoly. (Kékesi j.) Állítólag innen származó 1 ép vésőbaltát, 2 ép agyag-orsógombot és 3 drb. őskori diszes cserepet láttam magánkézben. (Saját jegyz.) —

74. Oláh-Bogáta. (Deési j.) Torma: Ész. Dac. térk. — A kolozsvári muzeumban 2 dudoros tömör bronzkarperecz, 9 karperecz, 2 sodrony, 5 torques. Tégl. Rep. 59 l. 311 sz. — Dr. Hampel professor Oláh-Bogátháról két leletet sorol elő. I. lelet 7 drb. bronz kargyűrű. II. lelet: 2 bronz karperecz és 1 zabla-rész bronzból. Br. k. II. 105. — Gooss Chronik 46. — (Tranvailles 51 LI. 2.) — Innen magam is hoztam gyűjteményembe egy zárt bronz karikát és egy csinos kőcsákány fél darabját. (Saját jegyz.) —

75. Oláh-Fodorháza. (Nagy-Ilondai j.) Torma: Ész. Dac. térk. — A kolozsvári muzeumban bronz-celt és 2 négyszögű, a végén kihegyesedő aranyrúd. Tégl. Rep. 58 l. 298 sz. — (Arch. Ért. I. 120.) — Hmpl. szerint az erd. muzeumban van: keskeny véső, keskeny köpüs véső, tokos véső, 5 bronz-sarló és 2 aranygyűrű négyélű húzalból. Hmpl. Br. k. II. 106. — (Trauvailles 88.) —

76. Oláh-Nyires. [Bethleni j.] Kővéső mézsmárgából, menilith maggal. Torma K. gyűjtéséből az erd. muzeumban, Koch. Rep. 139 l. 70 sz. — Torma: Ész. Dac. térk. —

77. Oláh-Vásárhely. [Kékesi j.] 2 bronz sarló, bronz késpenge 16 cm. h. töredéke és nyilt karperecz 2 töredéke. Arch. Ért. 1897 évf. 434 l. 7, 9, 10, 11 sz. Dr. Temesváry J. birtokában.

78. Oroszmező. [Nagy-Ilondai j.] Torma: Ész. Dac. térk. — Torma K. ajándékából van az erd. muzeumban egy majdnem négy-szögletű és egy tokos véső 89 sz. a. meg egy 5 cm. átm. bronzgyűrű, mely tárgyakon az öntési varrány is látszik. Tégl. Rep. 60 l. 319 sz. Hmpl. adatai szerint innen való: 2 drb. bronz zablarész, háromélű húzalból álló bronzgyűrű, bronzgomb, egyenes húzalból való bronztű és 2 drb. tokos bronzvéső. Hmpl. Br. k. II. 110—111 l. — Trauvailles 89. —

79. Ördöngös-Fúzes. [Szamosújvári j.] Nevezetes prae-historiai bronzlethely. Torma: Ész. Dac. térk. — A kolozsvári muzeumban bronzlemez-karperecz, gombos és nyélszelvényes sarló és több félhold alakú csüngő bronzból. Tégl. Rep. 60—61 l. 321 sz. — Hmpl. Br. k. szerint az erd. muzeumban van: 2 sarlótöredék, 2 tokos véső, 1 lemez-karperecz, 2 húzal-karperecz és 4 félhold-idomú ruha-csüngődísz mind bronzból. L. II 110. Trauvailles 89. A Corodele hegy északi lejtőjéről került egy őskori környilású cserépedényfűl a szamosújvári gymn. gyűjteményébe. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 152. —

80. Fúzesi erdő. A fúzesi erdőnek a patakra tekintő szélén egy szép bronzkincs lelet került napfényre, mely Dr. Temesváry J. birtokában van. A depootlelet tárgyai: a) 30 drb. ép, füles, tokos véső, a melyek többnyire változatos diszítésűek, s „a teljesen kifejlesztett bronzkori ipar szakaszát jellemzik.“ b) Vastag köpüs, sima szárnyas, közönséges idomú lándzsacsúcs. c) Belül üres, négy csillag fejű bronz buzogánygomb, a melynek elég gyakori analogiái a hasonló csillagfejű kőbuzogány gombok. d) Négyélű bronz-sodronyból hétszeresen hajlított és ∞-as idomú, 2 összefüggő korongból álló 2 drb. bronz-fibula, melyek korongjainak egyikén alul a tű, másikon a tűtartó foglal helyet. e) Csótáros csüngő diszkerék benne 4 küllővel, egyik fele diszített. A lóra való felfüggesztésre egy karika füllel van ellátva. E csüngődísz jellemző és gyakori alak a bronzkor végső szakaszában, f) 3 karperecz egymásra hajló

végekkel, g] 3 simafalú bronzcsésze trébelt lemezből; 2 drb. bronzcsésze díszítésekkel: egyikén 2 kettős poncolt pontsor közötti trébelt lencsedudorokkal, a másikon a perem külső oldalán lefelé fordított hegyes csúcsú háromszögek szalagja bevésve az edény körül. Egy másik bronzcsészének ép karimás széle; a csésze oldala hólyagosra trébelt dudordíszítésekkel volt ékítve. h) Kis bronzüst fogantyúját képező 2 külön sodrony, az u. n. sodrott kallantyú, a melyek végei kampósan behajlították. i) Nagyobb bronzedény pere-méről letört † alakú 2 bronzfűl, mely üstben a kincs lehetett elhelyezve. — E kincshez tartozó apróbb bronztárgyakat az eredeti lelhelyen magam is gyűjtöttem. — A bronz-csészék a hallstatti izlést jellemzik és Hmpl. professor a kincset a bronzkor késői szakaszából származtatja. — L. Arch. Ért. 1895. pag. 196—201. Hmpl. Br. k. III. CCXVIII. és CCXIX. táblák.

81. P a p t e l k e. (Csáki-Gorbói j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Egy gazdag bronzkincset említ Téglás és Hampel, azonban Téglás e leletet a szolnok-dobokai „Paptelke“-hez, Hampel dr. pedig a szilágymegyei „Paptelek“ községhez köti, nem tudni már most melyik az igazi lelhely? S e tévedésből Torma Károly Ész. Dac. térképe sem vezet ki, mert ezen a Zsibó melletti „Paptelek“ is praehistoricus lelhelynek van feltüntetve. — Tégl. Rep. 60. I. 318 sz. — Hmpl. Br. k. II. 112. —

82. P á n c z é l c s é h. (Csáki-Gorbói j.) Innen egy gyűjtél-kes bronzkincs lett ismeretessé, melynek tárgyai ezek: 7 sarló, 3 tokos véső, 2 lándsacsúcs, 2 csákányrészlet, 1 tör markolata, 5 karika, 1 bronzkalács, 1 pálcadarab, 1 kúpos bronzrög, összeolvasztás végett gyűjtött depotlelet. Jelenleg a Nemz. Muz.-ban. L. Hmpl. Br. k. II. CXLIII. t. —

83. P e t ő r é t. (Petyeritye.) (Magyar-Láposi j.) Egy 19.7 cm. h. harczi balta, melynek hátsó korongján túske áll ki. Arch. Ért. 1897. pag. 433. sz. 1. — E lelhelyről magam is láttam egy magánkézben levő bronz? fokost. (Saját jegyz.) —

84. P u j o n (Kékesi j.) Állítólag innen származó egy ép kő-éket láttam magánkézben. (Saját jegyz.) —

85. R ó z s a p a t a k a. (Rusor v. Rusz.) (Magyar-Láposi j.) Egy 14.6 cm. h. tokos szekerce bronzból a szászrégeni gymnasi-umban. Tégl. Rep. 59 I. 305 sz. és Hmpl. Br. k. II. 130 I. —

86. S a j ó - U d v a r h e l y. (Bethleni j.) Az erdélyi muzeumban

116 sz. a. egy hengeralakú, tengerzöld színű, nagy üveg-gyöngy, melynek felülete közepét szemforma fehér és kötétlkék. széleit pedig két soros sárga, kerek kidomborodások ékítik. Torma K. gy. [Saját jegyz.]

87. *Semesnye*. (Csáki-Gorbói j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Egy tokos bronz-celt az erd. muzeumban. Tégl. Rep. 59 l. 309 sz. — Hmpl. Br. k. II. 133 l. — Gooss Chr. 53. —

88. *Somkerék*. (Bethleni j.) Innen egy bronzcelt van kö-zölve. Orv. t. t. Ért. 1892. pag. 357. — Egy határozatlan cserép-tárgy töredéke van Floth F. birtokában, melynek képét az Arch. Ért. 1895 évi foly. 146-ik lapján lehet látni. Szöv. u. o. 285 lapon. —

89. *Sósmező*. (Nagy-londai j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Több bronz tokos véső a kolozsvári muzeumban. Gooss Chr. 54. l — Hmpl. Br. k. II. 135. l. — Br. Jósika Géza innen ajándéko-zott a dévai muzeumnak 2 bronz csákányt és egy szép gombostűt. A csákányok h. = 25. és 17. cm. — Tégl. Rep. 59. l. 312. sz.

90. *Szamosújvár*. A Szolnok-Doboka megye területén eddig végzett ősrégészeti kutatások szerint a megye leggazdagabb történelem előtti lelethelye; eltekintve a nagyszámú, de kevésbé érdekes szórványos lelethelyektől, e város közvetlen közelében há-rom önálló őstelep van kimutatva és leírva e sorok írója által. — A legelső irodalmi adat innen egy gyűrű forma kis „aranszarvacska“ a kolozsvári muzeumban, melyet Téglás „aranykarika“ néven em-lít. Gooss Chr. 60. l. — Tégl. Rep. 59. l. 307. sz. — Hmpl. Br. k. II. 132. l. — A Szamos folyónak a város éjszaki vége és a fűzesi patak torkolata közötti szakasza egy kavics-telepén az a szép technikájú és érdekes alakú kőcsákány találtatott, mely jelenleg a főgymn. praehist. gyűjteményének diszét képezi. Koch Rep. III-ik pót. Orv. t. t. Ért. 1886. p. 24. sz. 14. — A Szent-Antal réti ó-alluvialis kavicsstelepből egy bronz-fibula a szamosújvári gymn. gyűjteményében. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 151. — Obsidián nuc-leus 11 cm. h. csonkult példánya a gymn. gyűjteményében u. ott. A nucleus lelhelye a Lunka elején elterülő szántó föld, hová a szántó feletti őstelep terrasseáról jutott alá a csapadék-vizek lemosása által. E helyen őskori durva cserepek is említetnek. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 152. — A kőrői fürdön alul a Szamos f. balpartjának ó-allu-vilais kavicsüledékében — egy a régi téglázó rezek hevítő vasához hasonló — kőfejsze találtatott menilithes homokkőből, melynek h.

= 15·5 cm. Az erd. muzeumban. Orv. t. t. Ért. 1891. pag. 152. — A Szamos f. balpartja és a Lunka között elterülő szántókon Dr. Mártonfi gymn. igazg. szarúkö-, jáspis-, chalcedon- és obsidián szilánkokat, agyagból készült 5·5 cm. átm. hálósúlyt, egy 8 mm. h. hengeralakú csontgyöngyöt, egy örlőkö töredéket és egy csiszolt ékféle kőeszköz darabját találta. L. Orv. t. t. Ért. 1892. pag. 357. —

91. Az innen legelőször ismeretessé lett őstelep a várostól éjszakra eső magaslatok délre nyuló előfokán fekszik, melynek a Szamos folyó feletti relatív magassága = 21 méter. A telep területe a vízintes fensíkon (plateau) = 14·000 □ m. A neogén agyagot fedő ó-aluvialis televényben jelenleg gyér számmal vannak őstárgyak, mivel ezeket a csapadékvizek folytonosan lehordták a felületről. A telepről összegyűjtött ősemlékek tárgyak a következők: Csiszolt négyoldalú hasábalakú ütőkő, kő-tű, 10 örlőkö töredék, 20—25 db. morzsolókö, éles kőforgácsok lehasítására szolgáló alaktalan magkövek, százakra menő éles szegélyű vágószerke és különféle kőzettörmelékek. Az edénycserepek anyaga dús homok és apró kavics tartalmú agyag, melyet fazekas-korong nélkül idomítottak edényekké s ezek fazekak, tálak s nagyobb tartóedények voltak. A lonkai őstelep konyhahulladék faunájából csupán csak a *Bos Taurus L.* és az *Ovis Aries L.* került eddig feljegyzésre. Érdekesebb egy 11 mm. átm., fekete színű ép üvegyöngy, mely mint import tárgy távolibb vidékekről juthatott cserekereskedés útján e barbár telepeselek birtokába. Végül felemlítendő még egy agyagból formált s a ló fejét ábrázoló idol töredéke és égett agyagrogók, melyek között tűzpad töredéket is észlelhettem. A lonkai ősemlékek lehelye egy abszolút fémkori (bronz- v. vasculatális) néptörzs ideiglenes tanyája vagy állomáshelye volt. Orv. t. t. Ért. 1897. pag. 10—22. —

92. A második — az u. n. Costa Gyerli — őstelep a várostól nyugatra eső hegyvonulaton fekszik s a magaslatnak a Szamosvölgy felőli terrassa képezte a telepet; A terrasse élén egy 40—50 lépés h. és 5—6 dcm. magas, félköríves földhányás van emelve, mely mögött egy kerekded bemélyedett kis udvar keletkezett. A telepnek a völgy lapálya feletti viszonylagos magassága = 42 méter. A telep őskori leletei ezek: 5 kővéső, 15 örlőkö, 40 törőkö, 1 csiszolókö 1 eszközforgács, 1 nucleus, sok éles szegélyű vágószer, quarzka-vicskák, kőzettörmelékek, 2 agyagkarika, 1 agyagpyramis. Az edény-

cserепek itten is dús homoktartalmúak, korong nélkül idomitottak, gyakran díszítettek, de az ornamentika nem igen mutat nagy változatosságot. A töredékek alapján felismert edények kisebb bögrék, fazekak, nagy tartó edények és tálak voltak. A konyhahulladék állatfajok közül a *Bos Taurus L.*, *Ovis Aries L.*, *Sus Scrofa L.*, és az *Unio batavus Lank.* maradványait észleltem. Egy 3 cm. h. emberi kéz utánzat égetett agyagból, egy bélyegző alakú cseréptárgy, két drb. pálczabenyomatos égett agyagrög és több tűzpadroncsalék zárják be a lunkainál gazdagabb Costa Gy. telep leleteinek sorozatát. Ezen folyóvízgyi magas dombtelep távolsága a lunkai teleptől 1300 méter. Miként ennek, épugy a Costa Gyerii telepnek is culturája — absolut chronologiai meghatározást értve — feltétlenül a fémkorba tartozik. Arch. Ért. 1898. pag. 34—38.

93. A harmadik leggazdagabb és legérdekesebb őstelep a várostól kelet felé, a Hétkereszt hegy éjszaki nyúlványának szép terrasseán a Petris (= Kövecses) nevű helyen van, melyet 1898-ban az új fegyintézeti temető létesítése alkalmával fedeztek fel. A 12 méter relativ magasságú typicus szép őstelep tanulságos leletei televényben feküdtek 2—5 egész 7—9 dcm. mélységben. A temető területét szives volt Vajna Károly akkori fegyint. igazg. úr félméternyi mélyen felásatni s az így előkerült ősemberi tárgyakat gondosan összegyűjtetvén, részemre tanulmányozás és leírás céljából átengedni, a minck megtörténte után a szamosujvári m. k. állami főgymn. gyűjteményébe lettek letéve állandó megőrzés végett. A telepről írott részletes ismertetéshez 600 kisebb-nagyobb kődarabot, 4000 cserépedény töredéket, 1000 csont töredéket, 72 drb. tűzpadroncsot, 162 drb. pálczabenyomatos agyagrögöt, 13 fémtárgyat, 12 érczrögöt, 98 különböző agyagkészítményt, 63 égett agyag- vagy salakrögöt s így összesen 6020 drb. őskori lelettárgyat használtam fel. — A leletek részletesebben jelezve a következők: 20 drb. örlőkő, melyek egyike átfurt, 18 drb. törő- vagy morzsolókő, 1 ép kis kővéső, 2 csiszolt kőszköz töredéke, 6 csiszolt valódi kőkés, egy 8.5 cm. h. silexkés, 1 silex nucleus töredék, 1 szarukő vágóeszköz, m. e. 60 drb. éles szegélyű vágó-eszköz, 5 csiszolókő és számos közet-hulladék. Csonteszközökből volt: 1 ép szarvasagancsbalta, 2 másik ilyen töredéke, 1 agancs-csákány fele, 1 csontvéső, 4 csont-ár, 4 Cervus-agancs-ár, 1 csontkorcsolya és több faragott, reszelt, csiszolt csontdrb. Előfordult továbbá 2 ép és 1 töredék

agyagkanál, 18 drb. agyag-orsógomb, melyek egyikében még az őskori fapálczika szálkáit is megtaláltam, 1 agyagnehezék, 3 drb. ősemberi csont, 6 bronzdarab, 4 vastöredék 1 csont amulet 1 csont gyűrű, 3 miniatur agyagálat, 10 töredék és 1 ép agyagkarika, 11 drb. agyagpyramis, 9 ilyen conus, 12 vasérczrög s még több egyéb agyagtárgy. — A rengeteg mennyiségű edénycserép őskori része mind korong nélkül idomított, elenyésző csekély számban jöttek elő későbbkori korongolt edénymaradványok. Az összegyűjtött 1386 edényperem hatféle változatot mutat; a 380 edényfogantyú 12 féle alakra különül s a 435 drb. edényfenék két csoportba volt osztályozható. Az edények fazekak, bögrék, csuprok, csészék, tálak, szűrők, tartó edények, sefleg- és gyermekjátékszerű apró edények voltak. A cserepek közül m. e. 200 drb. felülete graphitos festésű, 28 példány pedig pecsétviasz-szerű (siegelwachsartige Glasur) halvány vörös fényes, kicsiszolt jellegű. A cserepek ornamentációjában 12 főfajta motivum szerepel, a melyek gyakran meglepően szép combinatiókba vannak csoportosítva. Az edénytöredékek 17 darabja az eredeti ép alak conturjainak tökéletes kiegészítését is lehetővé teszi.

Az őskori cserepek díszítései a hallstatti cultura jellegeit viselik magukon, a korongolt cserepek tipikus La Tene koriak s két drb. cserép mutatkozott a római kor és cultura képviselőjében egy bronz érmével Marcus Aurelius császárnak. (161—180. p. Chr.) — Az érdekes telep konyhahulladék faunájából a következő állatfajokat mutattam ki: *Equus Caballus* L., *Bos Taurus* L. (a *Brachyceros*-ra 2 külön változata.) *Cervus Elaphus* L., *Cervus Capreolus* L., *Ovis Aries* L., *Capra Hircus* L., *Sus Scrofa* L., *damestica*, *Sus Scrofa*? *Canis Familiaris* L., *Spalax Typhlus* Pall., *Cricetus frumentarius* Pall., *Unio batavus* Lamck. és a *Helix lutesceus* Zgl. maradványait. — A telep-leírás megjelentetése folyamatban van. (Saját jegyz.) —

94. Szamosújvár vidéke. A lelhely közelebbi ismerete nélkül a városi ó-szeres zsidótól 1 bronz-sarlót (erdélyi kampós típus) és egy füles tokos bronz celtet szereztem. Ez utóbbi állítólag egy girolti zsidótól került hozzá, a sarlót pedig ismeretlen illetőségű oláh embertől vette. Határozottan két külön lelet. (Saját jegyz.)

95. Szamosújvár-Némethi. (Szamosújvári j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Montessori J. százados birtokából közölt Dr. Mártonfi gymn. igazg. 2 drb. 14.5 cm. h. bronz-celtet, 1 drb. 9 cm. h.

bronz keltet, 1 drb. 19 cm. h. bronz-vésőt és 1 közelebből meg nem határozható bronz-eszközt. Orv. t. t. Ért. 1891. évf. pag. 153. —

96. Szász-Bréte. (Bethleni j.) Torma: Ész. Dac. térk. —

97. Szász-Nyires. (Deési j.) Torma: Ész. Dac. térk. —
Kőbalta a balászfalvi gymnasiumnál. Cipariu Archivu pentru filologia si istoria Blasiu 1869. évf. XXII. sz. 440 l. Notitie diverse. —
Tégl. Rep. 60. 1. 314. sz. —

98. Szász-Zsombor. (Kékesi j.) Torma: Ész. Dac. térk.

99. Szent-Egyed. (Kékesi j.) A nagyenyedi Bethlen-colleg. arch. muzeumában Herepei Károly tan. gyűtéséből római kori vérpiros festésű (terra sigillata mázos) edénycserepeket láttam kiállítva melyeket Tégl. Rep. is említ. (pag. 57. sz. 288.) [Saját jegyz.] —
A község délnyugati határában fekvő „Fundatura“ nevű dűlőben őstelep van, a hol Herepei tan. már régebben kutatott és gyűjtögetett. A falutól m. e. 200 lépésnyire eső lelhely egy kis patak melletti terassen van, melynek szerkezetében a neogen agyag és alluviális humus szerepelnek. A telepről Dr. Temesvári J. tulajdonába került leletek a következők: 1 alma-alakú, serpentin buzogány töredéke, 3 ép kőfejsze, 2 ép \perp 1 töredék balta, 1 kapabalta, 1 ép \perp 1 tört kőcsákány, 1 ép \perp 2 töred. kőkalapács, 3 ép vésőbalta, 11 véső meg kőek drb., 1 fűrt eszköz tör., 1 ütőkő tör., 1 ép vakarókés, 1 obsidián nucleus, 1 jaspis amulet és 1 parittyakő. E 33. drb. kőtárgyon kívül egy másik közleményben még közöl Dr. Temesváry tan. újabb kőeszközöket 40 sorszám alatt, azonban azt a megbocsáthatatlan meggondolatlanságot követte el, hogy ezen újabb közlemény adataival a régebbieket össze-vissza keverten ismétli, miáltal lehetetlen tisztába jönni az iránt, vajon hány és minő őstárgy regisztrálandó a szt.-egyedi telepről. Említve vannak még innen különböző nagyságú és alakú obsidián, szarukő- és kovaszilánkok, agyagkarikák, különféle égetett agyagtárgyak, egy 14 cm. magas korongolatlan ép fazék, felületesen jellegzett edénycserepek s végül egy ultramarin kékszinű, 1 cm. atm. üveggöngyöcske. A telepet dr. Temesváry — daczára annak, hogy Ő maga a 2-ik közleményének 4-ik és 5-ik ábrájában bemutatott két kőcsákány alakját „fémkori jellegűnek“ nyilvánítja, továbbá hogy egy agyagtárgyat öntőmintának (matrix) ítél s végül daczára annak, hogy a telepen az üveggöngy is előfordul, — neolithkorinak minősíti, mi-ből következőleg világosan látható, hogy dr. Temesváry tan. ur

ezen állítását a saját leleteinek tulajdonságaival lehet megczáfolni. — L. Arch. Ért. 1895. pag. 388—391 és 1897. pag. 97—106. — A lelhely közelebbi megjelölése nélkül van közölve Szt.-Egyedről egy 6 cm. h. tokos bronz-véső és egy kúpos bütykökkel ellátott bronz-buzogány. Arch. Ért. 1897. pag. 435. sz. 17, 18. — A Fundatura őstelepen 1896-ban végzett saját kutatásaim eredményéről magam is fogok a közel jövőben számot adni.

100. Szent-Gotthárd. (Kékesi j.) A nagyenyedi főiskola gazdag muzeumában kőbalta, korongolt edénycserepek és bölény (Bos Urus) csigolya. Tégl. Rep. 57 l. 293 sz. — 10·5 cm. h. füles, tokos bronz-véső. Arch. Ért. 1897. pag. 434. sz. 6. — Egy állítólag innen származó ép kővésőt láttam magánkézben. (Saját jegyz.)

101. Szék. (Szamosújvári j.) A szolnok-dobokai praehistoricus lelhelyek legnevezetesebbjei közé tartozik. Legelőször Dr. Koch. Antal professor úr vezette be az ősbemertani irodalomba a Nemes Felix tnr. jel. által gyűjtött következő kőszerszámokkal: baltatöredék kárpáti mészmárgából, nagy, vaskos balta fele dioritból, vésőbalta (celt) töredék amphiból—gneiszből, ép balta kárpáti mészmárgából (Hosszúpatakában kimosva találták), vésőbalta (celt) amphiból-gneiszből baltatöredék amphiból-andezitből és egy kőmag (nukleus) menilithes neogén homokkőből. Ezekkel együtt a Szénásáj és Csipkeszeg nevű határrészekben a víz által kimosott vagy kiszántott durva edénycserepek is említve vannak. E 7 drb. közzéadt Nemes F. a széki lakosoktól szerezte. Orv. t. t. Ért. 1888. pag. 274. —

Ezen első híradás után Dr. Mártonfi L. gymn. igazg. ad Szék praehistorikus leleteinek viszonyairól általános rövid ismertetést, melyből kivonatolom a következőket: „Praehistoriai szempontból az egész Mezőségnek legérdekesebb pontja kétségen kívül Szék nagyközségének határa,“ a mely egy ősemberi társaság tanyája volt. Az itten nagyszámban található csiszolt kőeszközök úgy bánt a községben, mint annak határain mindenfelé előfordulnak s legtöbbször mezei munka, szántás közben akadnak reájok. A széki földmivelő lakosok a csiszolt kőeszközöket kuruzslás céljából mind haza hordogtadják s így az ő gyűjtésük nyomán már számos példány került részint a nyilvános muzeumokba, részint a magángyűjteményekbe. A Dr. Mártonfi gymn. igazg. által átvizsgált széki kőeszközök száma = 57 drb. melyek között leggyakoribbak a vésőbalták, vésők és ékek, gyérebek a fejszék, balták, kalapácsok és csákányok. Nucleusnak egy obsidán

példánya került a szamosújvári gymn. gyűjteményébe. Az eszközök anyagát illetőleg a leggyakoribb a quarcit- és az amphiból-pala, alárendeltebb a diorit, andesit, amphibólgneisz, neogén-homokkő és a dacituffa. Mint érdekesebb példányok vannak feltüntetve: két kavicsból átfúrás által készült kőeszköz, melyek egyikén fúrasi kísérletek körívmélyedései láthatók, egy szép amphiból-palából készített kőek s egy másodsor is átfúrt s így tehát ismét használhatóvá tett baltaféle kőeszköz. Kifejezés van még adva a kőeszközök helyi gyártásának elismerésére, a nyers kőanyag cserekereskedés útján való beszerzésének feltételezésére valamint nyilvánítva találjuk itten a kőeszközöknek neolithkorbeli eredetét is. — A „Csippantető”-ről egy kőeszköz töredék durva cserépdarabokkal együtt van említve. L. Földt. vizs. és tört. el. idők ny a Mezőségen. Orv. t. t. Ért. 1891. évf. pag. 153—155. —

E sorok írója 1889. VIII. 18-án szerezte az első széki kőszerszámokat s azóta több mint egy évtizeden át folytonos figyelemmel kutatta Szék praehistoricus viszonyait s ezen észleletek révén Szék határának ősrégészeti viszonyairól egész kis monographiát lehet majd közzétenni. Az innen származó őskori leletek ismertetésébe itten nem bocsátkozhatván. épen csak futólagosan említek fel néhány száz különféle kőeszközt, melyek legnagyobb-része a saját gyűjteményembe került; ugyancsak nálam van egy őseMBERI ép agyagsupor és egy Philippus makedon ezüst tetradrachma, máskézben láttam egy állítólag innen származó bronz-celtet és egy ezüstszegeket magában foglaló — bronz szíjcsattot, melynek széki eredetét magam is bizonyítom. (Saját jegyz.) —

102. Szék-Vicek úti őstelep. (U. ott.) A Széken végzett ősrégészeti nyomozásaim a Vicekúti határon egy őstelep létezését hozták napvilágra, melynek már leírása is megjelenvén, azt a következőkben ismertethetem: A „Vicekut” nevű határ a székiek előtt is mint gazdag kovakő-lelhely volt ismeretes s e körülmény vezetett a telep felfedezésére. A telep Széktől éjszakkeletre, a Besztercze völgyének jobboldali egyik fennlapon a „Vicekút” nevű forrás tőszomszédságában fekszik. Az őstárgyak a plateau televényében hevernek, honnan főként a szántások által jutnak felületre, s az edénycserepek bősége azonnal elárulja a helynek őskori telep jellegét. A telepről közölt őstárgyak a következők: Agyagpalából csiszolt és átfúrt kis amulette vagy dísz tárgy, 1 háromszög alakú vakarókés

csiszolt kőből, 1 nagyobb vésőbalta töredéke, 1 ép és 15 töredék őrlőkő, 25-nél több törökő, 1 silex vakarókés, 4 kis obsidiánforgács, egy tipikus kőkés 7 cm. h. ives homokkőből, 2 ilyen anyagú szilánk, számos éles szegélyű vágószer, 2 csiszolatlan vésőbalta s több közethulladék. Három emlős állati csontdarab az ember kezemunkáját viseli magán. ezek: 1 csont-ár, 1 átfúrt lábszárcsont és 1 csont-véső. — Az edénycserepek korong nélküliek s részint durvább homokszemekkel kevert, részint homokmentes agyagból állanak, mely többnyire jól van kiégetve. Némely cserépdarab igen csinos formával bíró, kisebb edényektől való, míg a durva anyagúak rendszeren nagy méretű edények töredékei.

A jellemzőbb cseréprészletek alapján a fazék, csupor, tál, csésze és nagy tartó-edény volt felismerhető az edények idomaiban. — A vicekúti őstelep konyhahulladék állatfajaiból eddig a következőket mutattam ki: *Bos Taurus L.*, *Equus Caballus L.*, *Cervus Elaphus L.*, *Ovis Aries L.* és a *Sus Scrofa L.* — Mindezekon kívül közölve vannak még innen egy agyagjátékszer, egy félig befúrt cserépgolyócska, tűzpadlap töredékek, 2 drb. vesszőbenyomatos agyagrög s különféle égett agyagrögök roncsalékai. A prae-historikus emberi életre igen kedvező physiographiai fekvéssel bíró telepnek diagonális távolsága az elől jellegzett „Valea Holcserági“ ősteleptől 3·5 km. A telep korát illetőleg úgy a leletek jellege, mint a közeli vidék többi őstelepeinek kora szerint határozatlan abszolút fémkori; a közelebbi meghatározást a széki őskori lelhelyek általános ismertetésével kapcsolatban fogom megtenni. *L. Arch. Ért.* 1898 évf. pag. 29—33. —

103. Széplak. (Szamosújvári j.) Torma: Ész. Dac. térk. —

104. Szurduk. (Csáki-Gorbói j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Egy állítólag innen származó kő-félkalapácsot láttam magánkézben (Saját jegyz.) —

105. Tötör. (Szamosújvári j.) A község határában talált néhány durva cseréptöredéket közöl Dr. Mártonfi gymn. ig. Orv. t. t. *Ért.* 1891. pag. 157. —

106. Vasas-Szt-Ivány. (Kékesi j.) Torma: Ész. Dac. térk. — Dr. Temesváry birtokában van innen egy 11 cm. h. sima bronzlándsa és egy hallstatti kori, három üres bronzpléh félgömbből alkotott díszes karperecz. *L. Arch. Ért.* 1897 évf. pag. 106—107.

107. Veresegyháza. (Kékesi j.) Állítólag innen származó ép kővésőt, egy kőék fél töredékét és egy megkezdett fúrású kődarabot láttam magánkézben. (Saját jegyz.)

108. Vice. (Kékesi j.) Állítólag egy innen származó ép nagy kőbaltát láttam magánkézben. (Saját jegyz.)

109. Zálha. (Csáki-Gorbói j.) Érdekes alakú kőcsákány, sötét-barnás-zöld, finomszemű kárpáti homokkőből, a minő O-Láposbánya vidékén az andezittel való érintkezésnél szokott előfordulni. A kolosv. r. cath. gymn. gyűjteményében. Koch Rep. III-ik potl. Orv. t. t. Ért. 1886 évf. 24 l. 13 sz. —

110. Zápróc. (Deési j.) Szép nagy véső pyrittartalmú agyagpalából. Torma K. gyűjtéséből az erd. muzeumban. Köch. Rep. pag. 139. sz. 65. — Torma: Ész. Dac. térk. —

Az előbbieken bemutatván Szolnok-Doboka megye ősemberi leleteinek lajstromát, kiegészítésül az adatok általános és rövid összefoglalását is adom, a mennyire t. i. ezt az ősrégészeti kutatásoknak Szolnok-Doboka megye területére vonatkozó része megengedi. — Az általam regisztrált őskori lelethelyek száma = 110., a melyek között csak 12 biztosan kimutatható őstelepet lehet ilyenek elfogadni s ezek a következők: 1. a felső-szőcsi. 2. a csicsókereszturi „La Podur,” 3. a kudui „La Podele,” 4. a kackói, 5. a szamosújvári „Lunkai,” 6. u. o. a „Costa Gyerli,” 7. u. o. a „Petrísi,” 8. a boncznyiresi „Válea Holcserági,” 9. a széki „Vicekúti,” 10. a cezei, 11. a szent-egyedi és 12. a kis-jenői őstelepek. Kétségtelen az, hogy a 110 lelethely között még vannak őstelepek, de az egyes lelhelyeket néhány ősemberi tárgy alapján, minden további tűzetes kutatás nélkül őstelepeknek minősíteni, megengedhetőnek nem tartom. — A szórványos lelőhelyek száma — 103.

A gazdagabb bronzleletek alapján depotleleteket lehet feltételezni: Alsó-Ilosván, Bálványos-Váralján, Budafalván, Dobrocsinán, Kudun, Oláh-Bogátán, Ördöngös-Füzesen, Paptelkén (?) és Pánczélcsehen. — A vörösrézbronz-, bronz-, arany- és ezüst-leleteket szolgáltató lelhelyek száma — 55, míg csak a bronzot véve figyelembe, előfordult összesen — 53 helyen. — A vörösréz tárgyak megyénkben elenyészőleg csekély számban mutatkoztak. A lelhelyek chronologiai csoportosítását illetőleg — a leletek előfordulási viszonyainak roppant felületes feljegyzései miatt — szerfölött csekély az, a mi különösen a kőeszközökből valamely cultura korának kétségtel-

lenül bizonyítható volna. A lelkiismeretlen gyűjtési mód, a leletek felületen ismertetése vagy épen le nem írása miatt minden egyes lelettárgyat autopsziából kellene ismerni, tanulmányozni, a lelhelyeken gyűjtéseket eszközölni s csak ezek után lehetne tudományos lelkiismeretességgel a leleteket időtanilag is mind meghatározni. Annyit azonban már e tanulmányok foganatosítása előtt is bátran jelezhetek, hogy Szolnok-Doboka megye területének őskorából a bronzkori cultura emlékeivel találkozunk leggyakrabban. —

A lelhelyek földrajzi eloszlását tekintve, azt tapasztaljuk, hogy a legtöbb lelhely van a Mezőségen és azután a 3 Szamos folyó völgyeiben, a mely jelenségnek oka az emberi életre kedvező physiographiai viszonyok figyelembe vétele mellett bővebb magyarázatra nem igen szorul. Legszegényebb ősemberi leletekben a megyének éjszaki fele, a hol az ilosvai- és a láposi hegycsoport képeztek nagyobb akadályokat az őskori kezdetleges cultura és civilizáció előnyomulásának. A megye leggazdagabb, legérdekesebb és legtanulságosabb őstelepei a széki, kudui és a szamosujvár — petrisi.

Szolnok-Doboka megye történelem előtti lelhelyeinek elősorlása után jelezni kívánom, hogy ezen ősembertani adattár csak igen-igen szerény kezdete a majdan megirandó teljes repertoriumnak, a melyet most már fejleszteni s majd egykoron teljesen kimerítővé tenni a társulatnak, mint a vármegye multjának ismertetésére hivatott erkölcsi testületnek leendő czélirányos kötelessége. Előadásomnak egyik czéljául tehát azt is tűztem ki, hogy minden művelt egyén figyelmét és érdeklődését ezen — bár anyagilag értéktelen, de tudományos szempontból megbecsülhetetlen leletekre — az őskori emberi élet ezen beszédes emlékeire irányítsam. Mondhatni minden helység határában előfordulnak vastag durva edénycserepek, az őskor e legbiztosabb nyomjelzői, vagy a köznépnek ország-szerte ugynevezett török, tatár vagy óriás cserepei, továbbá kő-eszközök, réz- és bronz-tárgyak stb. őskori emlékek. Ezeket kérem a tudomány és művelődés minden igaz barátjától adandó alkalmakkor bejelenteni s a talált tárgyakat lehetőleg az előfordulási viszonyok pontos feljegyzésével a találó köznép tudatlanságából eredő vandalismusától megmenteni. A magánosok birtokában lappangó ősemberi tárgyakról is óhajtandó volna tudomást nyernünk, hogy ezek is bevonassanak a tudomány szolgálatába, mert az elraktározott,

de a tudomány közkincsét nem képező lelettárgyaknak míg egyrészt a tudomány semmi hasznát nem veheti, addig másrészt a laikus gyűjtők lelkiismeretlen közönyössége a birtokukba került leletek előfordulási viszonyainak ismeretét semisíti meg. Minden lelkesedni tudó jó hazafi tekintse nemes szórakozásnak a rég múlt idők enyészetnek kitett műemlékei összegyűjtését és megmentését; a néppel gyakrabban érintkezők figyelmeztessük őket a műrégiségek megbecsülésére, világosítsuk meg minden kínálkozó alkalommal a nép szellemét, hogy ne rombolják össze oktalanul — a sajnos! oly gyakran tapasztalható kiméletlenséggel — a régészeti emléket, mert a mit ezekből elpusztítottak, az a tudományra nézve örökre veszve van. — Nem érdemel jobb jövőt az a nemzet, a melynek polgárai a haza földjének múltját nem tudják megbecsülni. Igen, mert a műveltséget alkotó tudomány, művészet és erkölcs az emberiség szellemi méltóságának nemes zománczai s bátran lehet hangoztatni, hogy a miként: „kié a föld, azé az ország“, úgy kié a cultura, azé a jövő. Tettekkel hasson oda tehát tehetsége szerint minden igaz hazafi, hogy minél szebben viruljon e hazában a művelődés szelleme, mely egyedül tarthatja fenn a nemzetet időtlen időkön keresztül. —

Apahidán, Kolozs m. 1900. V. 25.

Orosz Endre.

Másolat.

Jegyzőkönyv,

felvétellett Deésen, 1900. évi május hó 26-án a Szolnok-Doboka megyei irodalmi-, történelmi- és ethnografiai társulat első

évváró közgyűléséből.

Jelenvoltak: id. br. Bornemissza Károly főispán elnökte alatt, a választmány és tisztikar, továbbá nagyszámú érdeklődő közönség. — Jegyzett: Horváth Árpád h. titkár.

1.

Elnök üdvözlí a megjelente ket és örömének ad kifejezést, hogy az érdeklődésnek oly kedvező fokát tapasztalhatja már a legelső alkalommal, midőn az új egyesület első évének működéséről számol be a nagyközönség előtt. Jelezni kívánja, hogy habár az egyesület a megalakulás sokféle nehézségei között rendeltetés szerű céljának minden irányában leendő megvalósításához még ez évben hozzá sem foghatott: mégis legfőbb törekvése volt már ezuttal a nagyközönség előtt bizonyítékát nyujtani, hogy alapszabályszerű hivatásának teljesítésére legfőbb feladatát képezi és e célból az első közgyűléssel kapcsolatban 2 felol-

vasás megtartását tervezte, a melyekre Ornstein József ny. őrnagy és Orosz Endre ig tan. tagtárs urakat sikerült megnyerni, a kik szívesek lesznek felolvasásaikat a tárgysorozat lejárata után megtartani. —

Elnök ő méltóságának leg-hőbb óhaja, hogy az egyesület sokoldalú feladatainak minél sikeresebb megoldásáról adhasson számot jövőre a társulat választmánya.

A Szolnok-Doboka megyei irodalmi-, történelmi- és etnografiai társulat első évváró közgyűlését ezennel megnyitja, és a fölveendő jegyzőkönyv hitelesítésére:

1.

Dr. Torma Miklós és Vásárhelyi Boldizsár urakat kéri fel. —

2.

Titkár felolvassa évi jelentését a tisztkar és választmány 1899—900. egyleti évi működéséről, annak bejelentésével, hogy a választmány ezen jelentést elfogadás végett pártolólág terjeszti a közgyűlés elé.

2.

A közgyűlés a titkári jelentést tudomásul veszi a választmány és tisztii kárnak 1899—900. egyli. évről bemutatott működéséért köszönétét nyilvánítja és részökre az elmúlt évre vonatkozólag javasolt felmentvényt úgy egyénenként, mint öszszeségben megadja.

3.

Olvastatik a pénztárvizsgáló bizottság jelentése a pénztári számadások megvizsgálásával.

3.

Elfogadtatik azzal, hogy a pénztári számadások 1590 korona 20 fill. bevétellel — 107 korona 46 fillér kiadással és 1482 korona 74 fillér pénztári maradvánnyal helyeseknek nyilvánítatnak. Bándy György pénztárnoknak a felmentvény az elmúlt évi pénztári kezelésre vonatkozólag megadatik, egyzersmint jegyzőkönyvileg szavaz köszönetet a közgyűlés pénztárnoknak a sokoldalú teendőikkel egybekötött tisztségnek oly pontos és lelkiismeretes betöltéséért.

4.

A választmány előterjesztése

4.

határozatilag kimondatik, mikép :
a) tudomásul veszi közgyűlés a választmánynak azon előterjesztését, miszerint tekintettel arra, hogy a megalakulás első évében nem juthatott oly adatok birtokába, a melyek révén a jövő évi költségvetést előre megállapíthatta volna, — ennélfogva a közgyűlés ezennel megadja a felhatalmazást az Elnökségnek arra, hogy a jövő évi ügyvitel keretében szükséges kiadásokat utólagos elszámolás mellett teljesíthesse, bevételeket a

pénztárba utalhasson, szóval az egyesület vagyonát érdeklő intézkedésekben a jövő 1900/1901 egyesületi év alatt költségvetés keretén kívül járhatson el.

b) az államsegély kieszközlése iránt felkéri és megbizzza a közgyűlés Elnök ur ó méltóságát, hogy az egyesületnek ez iránti kérelmét legjobb belátása szerint illetékes helyre terjessze föl és annak érdekében ott járjon közbe.

c) Felhatalmazza a közgyűlés a választmányt, hogy az egyesület évkönyvének kiadása iránt hozott határozatát teljes érvényben végrehajthassa és az egyesület évkönyvét 1000 példányban kiadva azt a tagok és érdeklődők között kiossza. — Ehez a szükséges költséget utólagos elszámolás kötelezettsége mellett a közgyűlés megszavazza.

5.

Indítványok:

nem adattak be, kapcsolatos indítvány nem merült fel. —

6.

Elnök óméltósága felkérésére Ornstein József ny. őrnagy úr: „Dácia nyugoti határiaról,” czim alatt és Orosz Endre áll. isk. tan. „Szolnok-Dobokamegyei őskori leleteinek repertoriuma” czimmal felolvassák értekezéseiket,

melyeket a jelenlevők osztatlan figyelemmel és tetszéssel jutalmaznak, és melyeknek az évkönyvbe

teljes terjedelemben leendő köztétele határozatilag kimondatik. Köszönetet szavaz továbbá a közgyűlés mindkét felolvasónak élvezetes és tanulságos előadásukért.

Elnök úr ő méltósága őszinte szavakban mond köszönetet a közönségnek az érdeklődésért és kéri, hogy e fejlődő együletet jövőre is méltassák figyelmükre; — a közgyűlést berekeszti.

Kmf.

Hitelesítik:

id. br. Bornemisza Károly

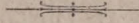
s. k. elnök.

Dr. Torma Miklós s. k.

Horváth Arpád s. k.

h. titkár, jegyző.

Vásárhelyi Boldizsár s. k.

A

*Szolnok-Dobokamegyei irodalmi-, történelmi- és etno-
graphiai társulat tagjainak
n é v s o r a.*

I. Alapító tagok 100 koronával.

- Id. br. Bornemissza Károly főispán
Deés város közönsége
Floth F. Adolf anyakvi felügyelő
báró Jósika Sámuelné önm. ts.
5 báró Jósika Sámuel v. b. t. tan.
dr. Szabó János g. kath. püspök
Szamosujvár város közönsége
dr. Torma Miklós kir. tan. alispán
Voith Gergely kir. tan. a III. o. v. k. r. lov.
10 gróf Zichy Antal

összesen 10.

II. Pártoló tagok különböző adományokkal.

Alsó-Tőök község	Kis-Körtvélyes község
Bába János Czente	Kohn Sámuel F.-Tőök
Berencze község	Kovács Gyula Rogoz
Domokosi hitelszövetkezet	Placsintár Dávid polgármester
5 Farkas Lajos áll. tanító	15 Rád Sándor Czente
Felső-Tőök község	Sándor János Cs.-Gorbó
Füred község	Szarvaskend község
Gyertyános község	Szell János Semesnye
Hermann János g. k. lelkész	Szemertyán Tamás Czente
10 Igricze község	20 Vlád Demjén Czente

összesen 20.

III. Rendes tagok 3 évre, évi 2 koronával.

Almai Géza Horgospatak	Bárdy Zsigmond
Alór község	Báton község
Alsó-Csobánka község	Becze József Pánczélcseh
„ Gyékényes „	40 Bene László Kupsafalva
5 „ Hagymás „	Berence község
„ Kosály „	Bethlen „
„ Körtvélyes „	Benkó Gyula Deés
„ Szócs „	Betegh Imre Felőr
Alparét „	45 Bezdéd község
10 Anka Sándor K.-Monostor	Bezdédi körjegyzőség
Antos község	dr. Bihari Gyula Cs.-Gorbó
Apanagyfalu község	Birle István Nagyhegy
Aranymező „	Biró Antal Deés
Aranyos-Sznt.-Miklós község	50 Biró Géza Pánczélcseh
15 Aszó község	Biró István Monostorszeg
Ábrahám Miklós körjzö	Biró József Sznt-Gothárd
Árokalja község	Bodnár Lajos Deés
Árpástó „	Bodor Sándor Kisdebreczen
Ávrám Miklós g. k. lelkesz	55 Boérfalva község
20 Babucz János Kupsafalva	Bokros Andor
Bacza község	Bokros Lajos
Bak János S.-Sznt-András	Boncznyires község
Balázsszeg község	dr. Boros Gábor
Balogh József Cs.-Gorbó	60 Boros Ödön
25 Balló János Deés	Borkút község
dersi Ballok Károly Cs.-Gorbó	Bota Emil Kisnyires
Barcsay Tamás N.-Debrec	Botha Jakab K.-Monostor
Bartha István Kékes	Bödön község
Bartha Ödön Deés.	65 Bööd „
30 Bába János Czente	Buda Nándor Budafalva
Bába község	Buda Tivadar „
Bálint Elek Semesnye	Bujdos község
Bálványosváralja község	Bulbuk Antal O.-Lápos
Bárány Lukács Sz.-Ujvár	70 Bulbuk Tivadar „
35 Bárdy József	Buza község
Bárdy Károly	Buzamező község

Bükhel János Deés	Dióspatak község
C zege község	Disznópataka község
75 Czoptelke „	Doboka „
Csaba „	Domokos „
Csabaujfalu község	115 Doppelt Mayer Budafalva
Csatán „	Dombhát község
Csáka „	Drágomir János K.-Monost.
80 Csákigorbó „	Drágavilma község
Csernek „	Drágosfalva „
Csicsó-Györgyfalva község	120 Drágos Demeter O.-Láposb.
„ Hagymás „	E hrenberger Ernő százados
„ Keresztur „	Emberfő község
85 „ Mihályfalva „	Erdélyi Ödön Horgospat.
„ Poján „	Erdőszombattelke község
„ Ujfalu „	125 Ercsey László Sz.-uj-ós
Császári „	Erdő-Oláhvásárhely község
Csernefalva „	gr. Eszterházy Miguel
90 Csokmány „	Eszmény község
Csömény „	F arkas D. polg. isk. tan. Deés
Csokás község	130 Farkas Lajos áll. tan. Domokos
dr. D adai Ferencz Deés	Farkas Ferencz kjszó Somkerék
Dadai István „	Fekete Mihály alb. Deés
95 „ János Semesnye	Feketelak község
„ Zoltán „	Felőr község
Dapsy Frigyesné Deés	135 Felső-Csobánka község
„ Frigyes „	„ Gyékényes „
Dánpataka község	„ Ilosva „
100 Dávidovics Victor K.-Monost.	„ Kosály „
Deák Zsigmond őrnagy	„ Körtvélyes „
Debreczeni Dénes Kékes	140 Felső-Orbó „
Debreczeni István Deés	Ferenczy Endre főmérnök
Deés-Akna község	dr. Floth Ferencz
105 Deés város közönsége	Ferenczy István Deés
Dellő-Apáti község	Fogolyán Kristóf
Demeter Béla főhadn.	145 Fonác község
Demsik Gyula Buza	Felső-Szőcs község
„ Jenő „	Füred „
110 Dengeleg község	Füzés „

	Fülöpszállás község		Hosszu Elek Hosszurév
150	Füzes.-Szt.-Péter község		Hosszumező község
	Gajzágó Ferencz it. t. bíró		Hosszérév község
	„ László Deés	190	Ilosvai Jenő Deés
	„ Vilmos Bethlen		dr. Incze Béla O.-Lápos-b.
	Gálócsy Samu Deés.		br. Inczédi Ádám Kozárvár
155	Gáspár Ármin B.-Besztercze		Józsa János Szamosújvár
	Gánecs község		Kaczkó község
	Gerstmann Ödön Deés	195	Kakucsi Berta Sz.-Ujvár
	Girólt község		Kapjon község
	Goldstein Jakab Deés		Kapor „
160	Gombár Ferencz Cs.-Gorbó		Karácsony Endre Deés
	Gothárd József Horgospatak		Karácsonyi Sándor Kékes
	Gócz község	200	Kabalapataka község
	Grádovics György		Karulyfalva község
	Groppa község		Kalocsa „
165	Guga község		Kádár József Deés
	Gyertyános község		Kálna község
	Gyelán János Czente	205	Kápolnok-Monostor község
	Gyulaszeg község		Kádas István
	Gyurkapatak község		K.-monostori tak. pénztár
170	dr. Hankó Ödön Deés		Kászoni Jenő Deés
	Handlos József		Keczeli László „
	Hatfaludi Elek O.-Lápos	210	Kecsed község
	Hatfaludi József Deés		Kecsed-Szilvás község
	Haragos község		Kecskeháta „
175	Hegyesi Árpád K.-Monostor		Kecskés „
	Hegyesi Jolán Deés		Kékes „
	Hegyi József „	215	Keménye „
	Hegyköz község		Kerlés „
	Herszényi Kálmán Deés		Kérő „
170	Hesdád község		Kendi-Lóna „
	Hye Jenő Deés		Kezán László
	Hollomező község	220	Kezán János Sz.-Egyed
	Horgospatak (M.-Lápos)		Kiss Ábrahám Deés.
	Horgospataka (Deés)		Kis-Debreczen község
185	Horváth Árpád Deés		„ Devecser „
	Horváth Imre A.-Ilosva		„ Doboka „

225	Kis-Hegy	község	Lemény község
	„ Iklód	„	Lengyel Gergely Szurduk
	„ Jenő	„	265 Lénárd Bálint körjző
	„ Keresztes	„	Letka község
	„ Mező	„	Losonczy István Deés
230	„ Nyires	„	Lozsárd község
	„ Somkut	„	Libaton „
	„ Szék	„	270 Lukácsy Zsigmond körjző
	Klicz	„	Luby Lajos körorvos
	Kodor	„	Macskamező község
235	Ködmönös	„	Magyar-Bogáta „
	Kohpatak	„	„ Borzás „
	Kólozna	„	275 „ Décese „
	Kolozsváry Árpád Szk.-Sz.-M.		„ Derzse „
	Komlós-Ujfalu község		„ Köblös „
240	Konkolyfalva	„	„ Lápos „
	gróf Kornis Viktor		Maholányi Zoltán Deés
	Kornislaka község		280 Marsay János „
	Kőfrinkfalva „		Maléter Zoltán orsz. képvis.
	Kovács Gyárfás Deésakna		Markovics Mihály Budafalva
245	Kovács-Kápolnok		Mancz Albert M.-Lápos
	Kozma Dóme Deés		Mánya község
	Kozma Imre Kaczkó		285 Mányik „
	Közfalva község		Márk Mór Rohi
	Kozárvár „		Márkovics István körj.
550	Kötke	„	dr. Mártonffy Lajos igazg.
	Kötelesmező község		Melegföldvár község
	Kozma Miklós Domokos		290 Merza Lukács Pánczéléseh
	Kosztafalva község		Mezey Aurél Szurduk
	Kustár Lajos Deés.		Miklós Gábor Deés
255	Kupsafalva közég		Mikola község
	Laczház „		Miskolczy Lajos
	Laszke Győző O.-Láposb.		295 Mikeháza község
	Lábfalva község		Mohály „
	Lápos-Debrec község		Molnár Antal orsz. képvis.
260	gróf Lázár Káimán Deés		Moró község
	Lázár Miklós M.-Bogáta		Molnár Andor Kaczkó
	Lebedi János M.-Lápos		300 Monostorszeg község

Magy.-láposi Takarékpénztár	Orosz János Horgospatak
Nagy Borszó község	Ördöngösfüzes község
„ Devecser „	340 Pap János Zálha
Nagy György Bethlen	Pap Máté Deesakna
305 Nagyhegy község	Paptelke község
„ Iklód „	Pap Sándor Rogoz
„ Ilonda „	Petelei Antal Sz.-Ujós
Nagy Kálmán tanító Deés	345 Petőréti község
Nagy Lajos főszbiró	Pecsétszeg „
310 Nagy Lajos szolgabiró	Pestes „
Magy-Keresztes község	Petrován János Berencze
V. Nagy Pál p. ü. tan. pénz- ügyigazg.	Péterháza község
Nagy-Lózna község	350 Pánczélcseh „
özv. Nyáradi Izsákné Deés	Pécsi Lajos körjegyző
315 Nyáradi Károly Semesnye	Pécsi Manó „
Nyárfás község	Pirósa község
Négerfalva „	Placsintár Ödön t. főjegyző
Nódis Gábor Kosztafalva	355 Polgári Károly lelkész
Noszoly község	Poklostelke község
320 Nagymező „	Pujon „
Néma község	Purkerecz „
Oláh bogáta község	Pusztaujfalú község
„ Lápos „	360 Pünkösdy Jenő mérnök Deés
„ Láposbánya község	Rausz János Kecskés
325 „ Vásárhely „	Rác Béla szolgabiró
„ Péntek „	Rác Gyula Kudu
„ Nyires „	Rázus József O.-Láposb.
Omlásalja „	365 Rákosfalva község
Onok „	Réczekeeresztur „
330 Orbán Endre tanító	Reschner Dániel cs. szdos.
Oncs József N.-Iklód	Retteg község
Opra Lajos O.-Láposb.	Rettegi Sándor Tötör
„ János Horgospatak	370 Révkápolnok község
Orosz Endre Apahida	Révkolostor „
335 Ormány község	Révkörtvélyes „
Ornstein József őrnagy	„Riureana“ takarékpénztár
Oroszmező község	Rohi község
	375 Rogoz „

Rózsapataka község		Szász-Móricz község
Róth Ábrahám körjegyző	415	„ Nyires „
Sajgó község		„ Czegő „
Sajó-Magyaros község		„ Szent-Jakab község
380 „ Udvarhely „		Szék nagyközség
Sáhin Lukács Cs.-Gorbó		Széplak község
Sárvár község	420	Szent-Egyed község
Sárossy Egyed Deés		„ Gothard „
Sárdy Ilona Deés		Szentkatolna Dorna község
385 Salamon község		Székely Sándor Domokos
Semesnye „		Szépkenyerű-Sztmárton közs.
Simó Béla kir. tanf.	425	Szent-Margita község
Simó Lajos orsz. képvis.		Szegedy Károly Kékes
Sipos Zoltán Deés		Szerváczius Károly Cs.-Gorbó
390 Simon Sándor K.-Monostor		Szerváczius Béla „
Soós Amália Deés		Szészárma község
Sós Ferencz Szt.-Gothárd	430	Szent-Benedek község
Sósmező község		Szelecske „
Sterba Dezső főmérnök		Szekeres-Törpény község
395 Stingly Zsigmond főkapit.		Szilágytő község
Simon Victor árvszéki ülnök		Szilágyi Albert polgármester
Schwarz Nándor Bethlen	435	Szilágyi Gyula Cs.-Gorbó
Szabó György Deés		Szinye község
Szalona község		Szongott Kristóf tanár
400 Szabó Andor Sándor körjző		Szótelke község
Szabó Ödön Czente		Szóváros „
Szarvady József főmbin	440	Sztupár Elek
„ Józsefné úrnő		Sztojkafalva község
Szakács István Pánczéleseh		Szurduk község
405 Szabó István		„ Kápolnok község
Szabó Jenő		Szükerék „
Szalay Kálmán Deés	445	Tágfalva „
Szamosújvár-Németi község		Tálosfalva „
Szász Ujfalu község		Técsy Kálmán árv. üln.
410 „ Encs „		gróf Teleky Sándor. orsz. képvis.
„ Zombor „		Terebesi László körj.
„ Uj-ös „	450	Tekeres János Betlen
„ Máté „		Timóffy Gyula körj.

Timbusz László tanító	Veresegyháza község
Tóth Ábel Lózsárd	özv. Veress Ferenczné
Tordavilma község	Vékony Ferencz főszbiró
455 Toplicza „	Vizszilvás község
Tőkés „	480 Vicze község
Tóthfalu „	Vladár Endre p. ü. ig. hely.
Tötör „	Dr. Voith Mihály j. orvos
Tótszállás „	Voith Gerő Ar.-jes.-Miklós
460 Tüzes Salamon körj.	Voith Miklós Sz.-újjvár
Turcsa Tivadar Cs.-Gorbó	485 Wolf Lajos Cs.-Gorbó
Tüzes Karácson „	Wölcs község
Turcsa András	Veczk „
Torma Imre birtokos	gróf Wass Béla orsz. képv.
465 Turmann Andor körj.	dr. Wachsmann Ede j. orvos
Ünőmező község	490 Welle Olivérné Esztergom
Vasziák László Deés	Welle Olivér tanár „
Vass Imre főszbiró	dr. Weisz Mór Pánczéléch
Vajdaháza község	Wohlmann Károly Deés
470 Vasváry Aladár Sztojka	dr. Wettenstein Nőé „
Vasas-Szent-Iván község	495 Zálha község
Vásárhelyi Boldizsár Deés	Záprócz „
Veress Dezső Deés	Zoltán Gyula körj.
Veress Imre főszbiró	Zsugásztra község
475 Veczkán János körj.	

összesen 498.

